Контрольный экземпляр

Массо а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

Сердало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШИНАРА, 20 АВГУСТ, 1985 ШУ. ● № 100 (7135). ● Мах 3 кеп.

ДИЗЗА КХОАЧАШДЕ ДЕКХАРАШ

Цхьайтталагіча пятилетка тІеххьара шу чакхдала юхейнсар дукха ха яц. КПСС XXVII съезда сийленца накъаяхара доккхагІдола декхараш тІанйца къахьегаш я республика промышленни предприятей дукха коллективаш. Цар шоай керттера декхар лоархІ укх шерен бІарччача пятилеткан планаш толаме кхоачаши тІеххоачашн елга, продукци дикаіа хилийтар. Цу гІулакха мел эша таронаши кхоачамаши массанахьа а долаш да.

Масала, «Промавтоматика» НПО Грозненски опытни заводо ворхІ бетта плани тІанйца социалистически декхарашн дикка тІеххоачашдаьд, пачхьалкхен планал совгІа маьхала яьккхай йиъ бІаь эзар гаргга сома маьха продукци. Соахка цу хана хилначул ткъеста процент дукхагІа арахийцай товарни продукци. Къахьегама овсарле лакхъяра задани а кхоачашъяьй. ХІанз Іилман-технически прогресс сихъяра тІаерзаль йоккха программа чакхйоаккхаш я завода коллектив.

Хьинаре къахьегаш я СССР 60 шу дизара цІерагІча «Оргтехника» производственни объединене, «Автоспецоборудоване» яхача опытно-экспериментальни, «Красный молот», Карабулакски химически реагентий заводий коллективаш, кхы дукха яраш.

Цхьабакъда, карагІдийнна цхьадола толамаш ниттa дале а, сихха оарцагІдала дезаш гІулакхаш тоъал да республика промышленносте. Из еррига хьанйцача поставкаш яра ворхІ бетта план 96 процент мара кхоачашъяьяц. Потребителашка дІа ца кхоачаш йисай Іалаьмате дукха продукци. Масала, «Грознефтеоргсинтез» производственни объединенена ер шу доладелча денз тІадиса пачхьалкхен декхар 22 миллион сома маьха да. Пятилетка тІеххьара шу доладелча денз декхар тІадусаш хьайоагІа «Консервпром» объединене, швейни производственни объединене, прядильно-ткацки объединене, «Пищемаш», «Трансмаш», биохимически, цементни заводаш, кхыяраш. Къахьегама овсарле лакхъяра ворхІ бетта задани кхоачашъяьяц республикерча 31 предприяте.

ХІанад из ниттa? Гуш да, цу предприятей кулгалхоша, партийнни профсоюзни организацеша, хьалхашка латта декхараш кхоачашдара коллективаш оарцагІйоахаш, социалистически яхь лерттІа лелаелга, хан-ханнахьа цун итогаш елга вІаштІехьа а ца доаккхаш, болх тесса лелабаьлга. ДІахо из тайпа хьал ла йиш йолаш дац.

Шу чакхдала юхейнсар биъ бутт совгІа ха мара яц. Цудухьа хІара производственни коллектив декхарийла я тІадиса пачхьалкхен декхараш тІера дІадахара, укх шерен бІарччача пятилеткан планаши тІанйца социалистически декхараши толаме кхоачашдара хьинар кхо ца деш къахьега.

Объединеней, предприятей, организацей кулгалхой декхарийла ба шоаш тІехьабисара бахьаний кІоаргга анализ е, арахеца продукци тІа-тІа дукхагІа а хулийташ, хІара къахьегама коллектива болх боарамагІа дІагІоргбола наькъаш лаха, шу чакхдала юхейнсача хана деррига низаш пачхьалкхен план кхоачашъяра оарцагІдаха. Хьалхалаттарий, новаторий опытах лерттІа пайда эца, хІара смена, участка, бригада, цеха коллективай бехктокхам айбе а царгара доаггІаш дар хьадеха а.

Арахеца продукци тІа-тІа дукхагІа хилийтара керттерчарех да къахьегама овсарле лакхъяр. Цу даькъе парте хьалхашка оттадаь хоадамболлаш дола декхар а да. Рационализаторашта, изобретателашта, Іилманен техниканен карагІдийннараш производствана юкъе а кхувлаш, балха ханах, производственни мощностех бизза пайда ийбеча коллективашка дика ба из хьокхам.

Балха тІа хьахулаш дар дукхагІа хилийтара сага факторах ма могга дикагІа пайда эцар боккха лоархІам болаш хилар белгалдаьккхад КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленуме. Долче, хІаране ший балха моттиге хьаьнала, биззача низаца болх бе беза.

Къахьегамах хьахулаш дар беркатегІа хилийтара болхлой инициатива хьаллаца, цар материальни безам совбаккха, социалистически яхь дикагІа вІаштІехьъяккха декхарийла я партийни, профсоюзни организацеш, предприятей кулгалхой. Цу яхье дакъа лоацаш болча болхлошка, специалисташка духхьал къахьегама дикагІйола формаши методаши караерзаяйта ца Іеш, лакхъяйта еза балха говзал, цунца цхьана хьаІов кулгалдара йола навыкаш, производства даьй шоаш хиларах йола уйла чуйоасаю. Іалаьмате боккха лоархІам болаш гІулакх да хьалхашка латта декхараш дизза кхоачашдара.

Шерра балха юкъейоалае еза бригадни подряди боахама расчети. Цу кердача методагІа къахьегача коллективаша доаха толамаш хаьдда дикагІа да, цар лира къовсам лоаттабу къахьегамеи производственнии дисциплина телхаеращца, брак еращца, хІара болхлочун бехктокхам айбу. Цунга хьежжа хул бухсоццаш хьахулаш дар а.

«КПСС XXVII съезда — хьинареча къахьегама 27 декада!» яхача девизагІа йола социалистически яхь шерра йоаржа а яь, парте аргІанарча съезда сийна тІанйца доккхагІдола декхараш дизза кхоачашдар хІара коллектива сийлен декхар да.

КПСС XXVII съезда — хьинаре къахьегам!

ЯХЬЕ КОТБАЬННАРАШ

КПСС Центральни Комитето, СССР Министрий Совето, ВЦСПС-о, ВЛКСМ ЦК-ас, 1984/85 шера хьайбашка боккхача толаме Іа доаккхилга а, хьайбай продукташ йоахилгеи хьайиелгеи дукхагІа хилийтара а тІехьа союзнии автономнии республикаша, краяша, областаша, автономни округаша, районаша, колхозий, совхозий, боахамий юкъерча, кхыча предприятей а организацей а коллективаша лелаяьча Ерригсоюзни социалистически яхьа итогашка а хьежа, котъяьннарг а лаьрхІа КПСС Центральни Комитета, СССР Министрий Совета, ВЦСПС-а, ВЛКСМ ЦК сийлен грамоташ еннай колхозий, совхозий, боахамий юкъерча а кхыча а предприятейи организацейи 1000 коллектива, 200 юртий района, 34 автономни республикана а, краяна а, области а, ялх союзни республикана: РСФСР-а, Украински ССР-а, Белорусски ССР-а, Грузински ССР-а, Молдавски ССР-а, Латвийски ССР-а.

Нохч-ГІалгІай АССР-е гІолла:

Назрановски района,
Сунженски района XX партсъезда цІерагІча колхоза,
Грозненски района «Атагинский» совхоза,
Надтеречни района «Гвардейский» совхоза

Шалински района «Южный» совхоза Яхъяев Хьасана кулгалдеча бригадерча болхлоша декхар тІанйцад план 670 тонн йолаш пачхьалкхенна 1070 тонн Іажаш дІабала. ХІанзле 230 тонн бехкаб цар. Балха нормаш дикка тІеххоачаш а еш хьинар айденна къахьег бергача болхлоша.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) звеньевой Мустапаева Тамара, болхло Ильясова Нуржан, бригадир Яхъяев Хьасан, болхло Мужангова Зина.

З. АМЛИЕВА сурт.

КХАЙИ ФЕРМАЙИ ПРОДУКЦИ—ДУКХАГІА

ШИЙТТАЛАГІЧА ПЯТИЛЕТКЕ ІИЛМАН-ТЕХНИЧЕСКИ ПРОГРЕСС СИХЪЯРАХ, ПРОИЗВОДСТВА ЭФФЕКТИВНОСТИ ЮРТБОАХАМА ПРОДУКЦЕ ДИКАЛИ ЛАКХЪЯРАХ ДОЛА НАДТЕРЕЧНИ РАЙОНЕРЧА «ГВАРДЕЙСКИЙ» СОВХОЗА КОЛЛЕКТИВА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ.

КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленума решенеш Іилман - технически прогресс сихъяра дешашта КПСС ЦК хиннача совещане установкаши къоабалъяь тІа а эцаш совхоза къахьегамхоша шерра дІаболабаьб леррагІа производствана интенсификаци яра болх. КПСС XXVII съезда сийленца накъабахара таронаш лохаши балха юкъекхувлаши ба уж.

Производства культура лакхъярца, Іилманнеи хьалха латтача практиканеи карагІдаьннараш балха юкъекхувларца, совхоза коллективо пятилетка диъ шера тІеххоачашъяьй ялат кхедареи пачхьалкхенга дулх дохкареи планаш. Юкъера лаьрхІача хІара шерара ка болча ялатий культурай хьувкъам дІакхоачабаьб 25 центнерага. ХІара дІалоархІача Іатта керта 27 центнер доакъарий единица кхоачаш доакъараш Іалашдаьд, планах 21 доакъарий единица йолча. Цхьайтталагіа пятилетка йолаелча денз дулха доахан кхоабача дийнахьеи буси тІакхета дозал лакхденнад 490 граммагара 730 граммага дІакхоачаш. Укх пятилетке пачхьалкхенга дохкаргда 120 тонн дулх планал совгІа.

Башкирски АССР-ерча Мажита Гафури цІерагІча колхозеи НГІАССР-а Назрановски районерча «40 лет Октября» яхача совхозеи коллективай инициатива хьал а лоацаш, шийтталагІча пятилетке юртбоахама деррига доакъош дегІадоаладе декхараш тІанйцад тха боахама коллективо. Ханал хьалха, КПСС XXVII съездо болх дІаболабеча денга, кхоачашъе лаьрхІад 1986 шера хьалхарча квартале пачхьалкхенга дулх дохкара план.

Кхаш леладара культура лакхъяра, 1000 гектара тІа кІаи 200 гектара тІа хьажкІаши интенсивни технологех кхеяра ларда тІа шийтталагІча пятилетке юкъера лаьрхІача хІара шера цхьан гектара тІара чуэца ялатий хьувкъам 30 центнерага, доакъарий культурай хьувкъам — 40 доакъарий единицага дІакхоачабе лаьрхІад.

Хьувкъам лакхбара хІара шера оахача лаьттан хІара гектара тІа 13 тонн йолаши, хІаьта доакъарий культураш дІаювча хІара гектара тІа 40—60 тонн йолаши органически удобренеш яхка. Минеральни удобренеш товсилга алхха локальни хьисапе леладе, гурахьа дийнача ялаташтеи, дукхача шерашка хьувкъам луча баьцаштеи— овлашка етта. Оттаяьча агротехнически ханашкеи лакха дикал йолаши деррига юртбоахама балхаш чакхдаха.

Доаханнеи хьакхарчаштеи дийнахь-бус тІакхета дозал лакхдаьа чотах хІара шера дулха промышленноста предприятешта 900 тонн дулх дІалулга Іалашде. Юкъера лаьрхІача пачхьалкхенна дІалуча цхьан бежана дозал 455 килограммага, цхьан хьакхий дозал 125 килограммага дІакхоачаде. Доакъарий дикал лакхъяра, царна балансировани яра, кхом беш пайда эцара чотах дийна эзача бежана цхьан центнерага 9,8 центнер доакъарий единицеи хьакхий центнерага 7,6 центнер доакъарий единицеи мара доакъараш дІа ца дахийта.

Кхаши хьайбаши леладара продукци кийчъяра боарам Кхачан программа заданех лаьрхІачул 12 процент лакхбе.

1986 шера совхоза керттера доакъош коллективни подрядага доахилга чакхдакха. Боахама чура хозрасчетчекий форма тоаяра, нормативни хьисапе планировани яра ларда тІа производства дерригача доакъошка кхоми хьурмати дара режим чІоагІъе.

Къахьегама механизаци яра боарам айбе, техникех доакъарех пайда эцара эффективность лакхъе. Материально - технически кхоачамех кхом беш пайда эцилга, кхайи фермайи продуктивность лакхъелга, продукце дикал тоаелга Іалашде. Из бахьан долаш цхьан центнерага дІадодар лохде: ялатий —5, доахана дулха — 11, хьакхий дулха — 15 процент.

Оттаьча планал совгІа 1,7 процент электроэнерги, 2,2 процент доагора-хьакхара материалаш кхое. ХІара шера кхаь дийнахьа кходаьча доагореи электроэнергеи чотах болх бе. Къахьегама овсарле 8 процент лакхъе. Боахам лелабара рентабельность 23 процентага дІакхоачае.

Социальни программа кхоачаш а еш, производства материально - технически база дІахо чІоагІъяра, къахьегама эша балха а культурно-бытови а хьалаш хьакхоллара тІатеІІа болх бе. Пятилетке 25-инел кІезигагІа доацаш усадебни хьисапера цІеноша, берий беш, 300 сага лаьрхІа юртара клуб, кхыйола гІишлош хьалъе.

2000 бежана лаьрхІа дулха доахан кхоаба моттиг хьал а яь болх бе йолаялийта, 200 гектара тІара хий дехка система эргайоаккхаш тоае лаьрхІад.

Социалистически декхарех кхоачащде лаьрхІа балха а экономически а хьокхамаш шийтталагІча пятилетка плана юкъедахьа лаьрхІад оаха.

Совхоза къахьегамхоша тешам лу Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета, юртбоахама продукци йоаккхилгеи кийчъелгеи дІахо айделга, производства эффективность лакхъелга Іалашдара беррига шоай низ дІалургхиларах.

Социалистически декхараш дийца а дийца тІанйцад совхоза коллектива юкъарча собране.

«СССР ЗАСЛУЖЕННИ МАШИНАШЪЕР» ЯХА СИЙЛЕН ЦІИ ОТТАЯРАХ ДОЛА

СССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу:

1. «СССР заслуженни машинашъер» яха сийлен цІи оттае.

2. «СССР заслуженни машинашъер» яха сийлен цІи лу СССР Лакхехьарча Совета Президиумо машинай, оборудоване, приборий керда тайпаш хьадечеи уж арахецилга вІаштІехьдоаккхачеи тІехдика толамаш даьхача СССР машинаш еча министерствай, кхыча министерствайи ведомствайи производственни а Іилман-производственни а объединеней, предприятей, Іилман-тохкамий организацей болхлошта.

3. «СССР заслуженни машинашъер» яхача сийлен цІерах йола положени а «СССР заслуженни машинашъер» яхача наькха тІа йоаллаеча знака описани а чІоагІъе.

4. 1979 шера 3 июле СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указах чІоагІъяьча СССР орденех, медалех, сийлен цІерех йолча юкъарча положене 19 статья шеръе (СССР Лакхехьарча Совета ведомосташ, 1979 ш.№ 28, ст. 479; 1982 ш. № 1 ст. 1, № 23, ст. 408; 1984 ш. № 29, ст. 502, № 44, ст. 769; 1985 ш. № 25, ст. 445), СССР «Заслуженни технолог» яхача дешашта тІехьа «СССР заслуженни машинашъер» яха дешаш тІатохарца.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель А. ГРОМЫКО.
СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль.
1985 ш. 16 август.

«СССР ЗАСЛУЖЕННИ МАШИНАШЪЕР» ЯХАЧА НАЬКХА ТІА ЙОАЛЛАЕЧА ЗНАКА ОПИСАНИ

«СССР заслуженни машинашъер» яха наькха тІа йоаллаю знак я дотув даькха 32 мм лакхеи 30 мм шерен многоугольник, выпукли окантовка а йолаш.

Знака хьалхашкарча оагІон тІа лакхерча даькъе марсеи жІовнеи лохерча даькъе вІаши тІехбоалача шин лаврови саьрга сурт да. Знака юкъерча даькъе яздаьд «Заслуженни машинашъер», цІе силикатни эмаль даькхача лента тІа — лохехьа дошув даькхача алапашца яздаьд «СССР».

Знака тІехьашкахьарча оагІон тІа да наькха тІарча знака номер тІайола лента.

Знака тІара деррига сурташи йоазоши хьатІадоалаш да. Знака хьалхашкара оагІуви колодочка тІехеи оксидировании я.

Наькха тІа йоаллаю знак «лергеи» чІугеи новкъосталца дІатосс 24,5 16 мм докхал долча биъ са болча дотув даькхача колодочках. ОагІонашкара чутеІа я колодочка. СийрдацІеча бесара муарови лента тІахьоарчадаь да цун юкъера дакъа. Знак баркъах дІайоллаш бола маха боалл колодочка тІехьашкахьарча оагІорахьа.

Томпаках яь я знака а колодочка а ларл.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

«СССР ЗАСЛУЖЕННИ МАШИНАШЪЕР» ЯХАЧА СИЙЛЕН ЦІЕРАХ ЙОЛА ПОЛОЖЕНИ

1. «СССР заслуженни машинашъер» яха сийлен цІи лу СССР Лакхехьарча Совета Президиумо машинай, оборудоване, приборий керда тайпаш, хьадечеи уж арахецилга вІаштІехьдоаккхачеи тІехдика толамаш даьхача СССР машинаш еча министерствай, кхыча министерствайи ведомствайи производственни а Іилман-производственни а объединеней, предприятей, Іилман-тохкамий организацей болхлошта.

2. «СССР заслуженни машинашъер» яха сийлен цІи лу Іилманнеи техниканеи йолча СССР Пачхьалкхен комитета, СССР Іилмай Академе, производственни а Іилман - производственни а объединенеш, предприятеш, Іилман - тохкамий организацеш чуйоагІача СССР министерствайи ведомствайи представленех.

3. «СССР заслуженни машинашъер» яха сийлен цІи тиллача наха лу СССР Лакхехьарча Совета Президиума грамотеи оттаьча формах йола наькха тІа йоаллаю знаки.

4. «СССР заслуженни машинашъер» яха знак йоаллаю наькха аьтта оагІорахьа, из сийлен цІи еннача наькха СССР орденаш яле, царна лакхехьа йоаллаю.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Лаьтта кийчду

Гуйре хьатІакхачалехьа 1600 гектар лаьтта аха дезаш бар Малгобекски района ГІ. Ахриева цІерагІча комсий совхоза механизатораш.

Ахкан юкъе кхачаш йола культураш чуийца шоаш баьннача деношка дІадоладаьд цар лаьтташ ахара балхаш, механизатораша хьинар айденна къахьегаргдола балха хьалаш вІаштІехьдаьхад укхаза.

Сменех хувца а луш, болх бу цар, мах боацаш кхозза бІайха кхача лоаттабу, хІара аьхача гектарах цхьа килограмм кІа а лу. Яхье хьалхабаьннараш морально белгалбоах.

Еча йоакхонга хьежжа овсаре болх бу механизатораша. Укх гурахьа 1000 гектара тІа ка бола ялат дІаде дезаш я совхоз. Лоаццача юкъа из дІадуврадар аьха а даьккха, хІанз зяба лаьрхІа дар оахаш, ялат дІадувргдолчоа макхаши дискаши доахаш, минеральнии органически удобренеш ехкаш боахк механизатораш.

Совхоза директора Х. Хасиева доккхал а деш, цІераш йоах шоай дикагІболча механизаторий. Царна юкъе ба Т-150 яхача тракторашца дийнахьеи буси 20—22 гектар лаьтта аьха Мулкулов Султани Никишин Александри, Изварин Валерийи Мурразов Тауси, ДТ-75 яхача тракторацa 15 гектарага дІакхоачаш оахам деш бола Безуглов Николайи Марков Михаилн.

ДЕКХАРЕХ ЛОАРХІАБУ

Дика хьокхамаш гойташ хьайоагІа карарча шера Шалински района «Искра» совхоза къахьегамхой. ВорхІ ди мара дезанзар царна ка бола ялат чуэцара. ХІара гектара тІара 24 центнер яьлар, план 20 центнер йолаш. Цу гІулакхо таро хилийтар Даьхенна ялат дІадалара ши план кхоачашъе а укх шера гурахьа дІадера лакха кондици йола тоъал фу кийчде а.

Ка бола ялат чуэцаш геттара дика къахьийгар комбайнераша Авдарханов Зелимхана, Айдамиров Хожас, Хатуев Марвошас. Йиъ бІаьи ах бІаьи тоннал совгІа ялат аьрдар царех хІаране. ХІаьта механизатораша Напаев Алавде, Касумов Хьамзата, Алиев Соте кхаш сиха мукъадаьхар чах, цунах пашкаш йир. Из деррига а хьайбаш Іа даккхара чусоцадергдолча дІадихьа дІа а оттадир.

Лаьтта оахаш, цига доакъара лаьрхІа тайп-тайпара культураш дІаювш ба хІанз механизатораш. Дикадар ала доагІа лаьтта оахаш боахкача А. Цукуевх, С. Усмаевх, кхаш дІадувш болча Д. Абдулхаликовх, К. Межидовх, Ю. Алдебировх. План бІаь йолаш ши бІаь гектара тІа рапс дІайийна а баьнна, хІанз мошача доакъара хьажкІаш дІаювш ба уж.

Укх шера планагІа 510 тонн шуреи 64 тонн дулхи дІадала дезаш ба цу боахама къахьегамхой пачхьалкхенна. Цхьабакъда, шоай таронашка а хьежа дулх доагІачул 14 тонн, шура — 30 тонн дукхагІа дІадала лаьрхІар. Шоай дош толаме кхоачашдеш хьа а боагІа. ВорхІ бетта планал дукхагІа 80 тонн шура дІаяхьийтай из дІанйеча пункташка, хІаьта дулх 7 тонн совгІа дІаденнад. Цул совгІа, кхы а цхьа хІама да белгал ца даьккхача даргдоацаш. Укх шера ворхІ бетта хІара кхоабача Іаттагара яьккха шура соахка цу юкъа хинначул 85 килограмм дукхагІа я. ХІаьта хІанз хІара Іаттагара дийнахьа йоаккха шура 2—3 килограмм дукхагІа хул, дІадахача шера хинначул.

Хьайбаш леладерашта юкъе хьалха ба дояркаш Садулаева Хеди, Джабраилова ТІаус, скотникаш Дашаев Дахни, Сулейманов Ахьмад.

ХІанзза а кийчо е йолаяьй хьайбаш Іангара дахара. Доакъар кийчдара къаьстта йоакхо ю. Ферма хьатІа а ена дІаоттаньй 350 тонн йол, еллай 1600 тонн силос.

Еррига йол хьекхачул тІехьагІа буц вентиляторашца йокъаяьй, цул совгІа, пашкаш а яьй цунах. Из цхьоалагІчеи шоллагІчеи классах я.

Аьлал, силосал совгІа, хІара Іатта кхоккха тонн кхоачаш доакъара свеклаш а кийчъяьй боахаме. Вешта, совхоза доакъар Іалашдераша укх шера шоашта хьалхашка декхар оттадаьд планал совгІа бІаь тонн йоли 800 тонн силоси кийчъе.

А. УЦИЕВ.

СУХАЛ БАЦ

Шоай ханнахьеи мел эшеи фу кийчдаьд укх гурахьа культураш дІаера Ачхой-Мартановски, Шалински, Гудермесски, Урус - Мартановски районашкарча боахамаша.

Халахете а, цхьадолча боахамашка из боккха лоархІам болаш дола гІулакх чакхдакихара деш хІама дац. Иштта, Сунженски района «Восход», «Заветы Ильича» яхачеи Орджоникидзе цІерагІчеи колхозашка фу кийчдац укх гурахьа ка бола ялат дІадера. Цу колхозашка хувца дезаш дІаоттадаь 650 тонн ялат да, цхьабакъда, из дІа а дешна эпаш дола фу Іалашдара хІама даьдац.

БІарчча Сунженски район хьанйцача фу дІаоттадара план кхоачашъяьяц 93 процент мара. ДІаоттадаьча 5,9 эзар тонн хулачох дІадувча стандартага дІатІакхоачадаьр 4,2 эзар тонн мара дац. ХІаьта цхьоалагІча классах дола фу цхьа процент мара дац, 65 процентага дІакхоачаш да кхоалагІча классах дар.

ХІанз хьожаргда республике эгтара дукхагІа ялат дІадувш йолча районех йола Сунженски яр хІана йисай фу кийчдара селла тІехьа.

XIX партсъезда цІерагІча колхозо дІаоттадаьд фуна лаьрхІа 1540 тонн ялат, цхьабакъда, цох цІендаьр 1120 тонн мара дац. Кхыча баьций ги юкъеувш хиларах из деррига а кхоалагІча классах а да. Фу бахьан да фуна дІаоттадаьчох хІанз а 420 тонн хулаш дар цІен ца дар? Ялат цІендеш дика ши пункт я колхозе, цхьабакъда, царех цаІ мара болх беш яц, цо а цхьан сменагІа мара бац из. ХІара балха дийнахьа 20 тонн мара ялат цІендац. Цу темпаех болх беш хилча 21 ди эш колхоза юхедиса ялат цІендаь даккхара а кхоалагІча классага фу дІакхоачадара а.

Цу пункта заведующи Е. Надбайлов леткъаш ва шин сменагІа ялат цІендеш йолча агрегаташка болх байтара нах тоъаш бац, яхаш. ХІаьта колхоза председатель А. Бачманови керттера агроном Б. Брциеви оптимистически уйла йолаш ба.

—Диъ-пхе дийнахьа деррига фуна лаьрхІа дола ялат цІендаь доаккхаргда оаха. — аьлар шише а цхьатарра.

Кхы а вогІа лел фу цІендара балхаш ЦІеча Эскара цІерагІча колхозе. ДІадувча кондицегІа а долаш укхаза дІатІакхоачадаьр 49 процент мара дац. ДукхагІча даькъе из гурахьа дІабувргболча маькха фу да, хІаьта кІа укх деношка мара цІенде доладаьдац цига. Колхоза ялат цІенду кхо пункт я. Цхьабакъда, кхы вогІа бе йиш йоацаш бу цар болх. Колхоза керттера агроном Н. Кузнецов хІанз тохавала уйла йолаш ва цар цин сменагІа болх белга вІаштІехьдаккха. Иштта ялат цІендара балхаш во леле а цо а йоах 4—5 дийнахьа деррига 500 тонн хулаш дола фуна лаьрхІа ялат цІендаь доаккхаргда оаха.

Цхьабакъда, теша хала да Кузнецова яхачох а.

С. АКАЕВ.

IИЛМАН-ТЕХНИЧЕСКИ ПРОГРЕСС СИХЪЯРА, ПРОИЗВОДСТВА КУЛЬТУРА АЙЯРА НАЬКЪАГIА

ЮСТАРА ЛАТТА БОКЪО ЯЦ ЦХЬАННЕ А

Ховш ма хиллара Iилман-технически прогресс сихъераш нах ба. Балхах дика кхетачарна мара карагIдаргдолаш хIама дац из. Цудухьа заводе вIашагIъехкай тайп-тайпара курсаш, мастерий школа. Цул совгIа, специализированни дешара заведенешка шоай квалификаци лакхъяьй кулгалхой. Ия инженерно - технически белхлоех 74 саго.

Шоай опыт Iоаяра а дикагIъяр йовзара а вай мехкарча а доазол арахьарча а тхаяр санна йолча предприятешка ух специалисташ. Масала, Венгерски Халкъа Республикерча Дебреценски медицински инструментий завода опыт Iомаеш хиннаб тха инженераш, толашагIбола болхлой. ГIулакх иштта леладарах вIаштIехьдаьннад цхьайола прогрессивни технологически процессаш балха юкъейоалае. Из бахьан долаш къахьегама овсарле лакхъелар, арахеца продукци дукха дикагIа хилар. Медицински инструменташ балха тIа тешаме хилийтара тха инженераши болхлойи лоращца вIашагIбетталу.

Цехий, участкай коллективашта керте латтарий бехктокхам айбу кулгалхоштеи специалисташтен аттестаци яро. Царех хIаране хоадамболлаш йолча темах реферат кийчъю. Цу тIа хул производства эффективность лакхъяра йола предложенеш. Масала, КПЦ начальника тема яр къахьегама овсарле лакхъяра наькъашта хегаяь, цо предложени елар ОТТО яха кизга арахецара технологически процесс эргаькха тоаяра, иштта белгалдаькхар мастераш бригадана юкъебахьар а боккха лоархIам болаш хилар. Из предложени юкъейоалаярах боккха пайда баьлар.

Мастера Т. Ф. Мацуцинас аттестаци еча хана предложени елар гальванопокрытиечара технологически процессаш эргалъха тоаяра, цо таро хилийтар шера цхьа эзар совгIа сома маьха химикаташ кхое.

Укх пятилетке завода кулгалхоша, партийни комитето хадданза гийхкай производства эффективность лакхъяра резерваш, цу лостамагIа балхаш деш керттера низаш тIадерзадаьдар керда техникеи дикагIйола технологии юкъейоалаяра, производственни процессашта механизаци яра. Пятилетка шерашка заводе керда арахеца йолаяьй 52 тайпара медицински издели, цу даькъе берий хирургена лаьрхIа 46 тайпа инструменташ а йолаш. Заточни ампульни скарификаторий лини балха юкъейоалаяро шозза дукхагIа хилийтар арахеца продукци, вIаштIехьдаьлар ампульни скарификаторашца химико - фармацевтически заводаш йизза Iалашъе. Анатомически пинцетий заготовкай конструкци хувцара уж хьаярга дIадода металл 10 процент кходир, шера боккхача маьхера итт тонн металл кходир, кхычахьа хьожаве йиш йолаш 34 болхло мукъавалийтар.

Завода партийни комитето хадданза тIахьожам лоаттабу технически, прогресс яра а производства культура айяра а долча дешашта. Уж дешаш дувц партийни собранешка, партийни комитетий заседанешка. Масала, керттерча инженера, керттерча конструктора, керттерча механика, «Микроинструмент» яхача № 45 йолча базови отдела начальника, кхьнар отчеташ йийцай. Цудухьа керда изделеш арахеца низ а кхаьчар, балха юкъейихьар прогрессивни технологически процессаш.

КарагIдийннараш дукха дале а КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленума решенеша, КПСС ЦК хиннача совещане дIадехарашка диллача дукха да заводе технически прогресс яра кхоачаш ца деш дисараш. Цхьабола кулгалхой ба керда техника производствана юкъейоалаяра бе боагIаш бола мах ца беш, цудухьа технически прогресс яра йола цхьайола пункташ тIехь а йоахаш, кхоачаш ца еш юс. Моттигаш нийслу эггара кердагIа йола оборудовани хьакхаьчачул тIехьагIа шиь ханнахьа дIа ца оттаеш, хIаьта дIаоттаьчох а бизза пайда ца эцаш. Цхьайолча цехий, участкай начальникаш чIоагIа раьза хилац кердадар балха юкъедоаладе. Заводе хIанз а дукха да кулг-кара деш дола хала балхаш, из бахьан долаш цига къахьегаш бараш каст-каста балхара дIабувл. Цох лаьца чIоагIа дийцар оаха дукха ха йоаццаш хиннача аргIанарча партийни собране. Къамаьлаш даьча коммунисташа къаьстта чIоагIа белгалдаькхар хIаранегара доагIаш дар хьадеха дезаш хилар, шоай декхараш цIенен диззаи кхоачаш ца деш болча цхьаболча кулгалхошта цIенхаштта критика йир. Завода партийни комитет хIанз шиь болх эргабаькха тоа а беш, хIаранена тIалатта бехктокхам айбеши доагIаш дар хьадехаши я, хьалхарча даькъе кулгалхошкара, керттерча специалисташкара, цехий, отделий мастерашкара, боккхагIболча мастерашкара а дехаш. Дукха болх бу партийни комитето бригадирий лоархIам айбара. Укхаза бригадирашта долча новкъостала кийчъяьй рекомендацеши инструкцеши. 1986—1990 шерашка кхаччалца йолча хана керда техника производствана юкъейоалаяра тIаерзаяь йола мероприятеш оттаяьй. Нийса кепа а етташ медицински инструменташ хьае, манипулятораш юкъейоалае лерхI. Цо таро хулийтаргья кхычахьа балха ваха йиш йолаш 87 болхло мукъавалийта, шийтталагIча пятилетке арахецаш йола продукци 20 процент дукхагIа хилийта.

Завода коллектив дог тийша я, организационно - экономически социальни резерваш оарцагIа а йоахаш, къахьегам бригадни формагIа вIаштIехьбаккхар эргадаьккха тоадеш, бехктокхами дисциплиней чIоагIъеш, укх шереи бIарччача цхьайтталагIча пятилеткаи планови заданеши тIанийца социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдергхиларахи КПСС XXVII съезда сийленца накъагIоргхиларахи.

М. АКИМОВИЧ,
Гудермесски медицински инструментий завода парткома секретарь.

КЕРДАДАР ЮКЪЕКХУВЛ

Производствана интенсификаци яр тха балха тIа керттерча даькъе дувзаденна да мехкдаьтта дукхагIа даккхара керда наькъаш лехарцеи из гIулакх дика кхоачашдара чакхъяха езача лоархIамеча мероприятешцеи. Царех я консерваци яь латта скважинаш болх бе йолаллийтар, сероводород доалла бийдал яккхара эшача оборудованена комплектаци, монтаж яр. ХIанз расконсерваци а еш валанжински тIоанашкара мехкдаьтта даккхара мел эша даннеш кийчъеш латт. Уж скважинаш болх бе йолалургья 1987 шера.

Мехкдаьтта даккхара боарам дIахо лаьгI ца балийтар, керда техникеи технологии балха юкъейоалаяр духьа мехкдаьтта доаллача карагаш - чокракски тIоанашта кердача хьисапе воздействи яра дукха балхаш ду управлене коллективо: тIоанашка Iи чуухийт, кердача реагенташца, растворителашца обработка ю.

Иштта 1978 шера денз Къулбехьен Вознесенка тIоанашка боккхача низаца Iи чуетта доладеннад тхо, хIаьта Къулбаседерча Вознесенке из болх дIаболабаьб ши шу гаргга хьалха. Деррига балхаш проектагеи программагеи хьежжа ду, цох хьабоала пайда боккха ба. Бакъда, уж методаш шерагIа юкъейоалаелга хIанз а эсала лел, дукха кхоачамбоацараш нийслу, цу даькъе дукхагIдараш тхоах тийша а доацаш. Цун керттера бахьан да резервни парогенератор ца хилар, иштта йоацаш я чIоагтIа эшаш йола компрессораши буровой насосаши, хIаьта йолаш яраш тоаяра запасни оатхалаш а яц. Цу гIулакхо чIоагIа новкъарле ю тха балха.

Дукха балхаш ду оаха автоматизаци яреи оборудовани технически кердаяккхареи даькъе. ХIанз автоматизаци еш латт БУС-3, АГЗУ «Спутник», БИУС яхача установкашта, трубни расходомерашта, дукххача кхыча технически средствашта, моттигера автоматика юкъейоалаяьй котельнешка, газа, Iин, электроэнергена учет лелаеча узлашка. Соахка денз комплексни автоматизаци е йолаяьй мехкдаьттеи гази йоаккхача кхоалагIча цехе. Скважинашта кулгалдара блокашта, бустамаш деча установкашта, промыслашта автоматизаци яьй.

Технически даькъе оборудовани кердаяккхара кIезига хIама даьдац оаха укх тIехьарча шерашка, цох хьабаьнна пайда кIезига бац. Карарча шера хьалхарча ах шера тхона карагIдаьннад из бахьан долаш цхьа эзар ши бIаь совгIа тонн мехкдаьтта даккха, продукцега дIадодар 24 процент лохде. Мехкдаьтта тIоанашта воздействи яра керда методаш юкъейоалаяро таро хилийтай кхы тIа а 11 эзар гаргга тонн мехкдаьтта даккха.

Атта хиннадац тхона уж толамаш даха, хIана аьлча, дукха я тха боахаме тишъенна оборудовани, тIом болабалалехьа хьалъяьй мехкдаьттапроводаш, водоводаш, резервуараши нах баха фусамаши, тищбеннаб машинникъ а.

НГДУ партийни комитета, хIара коммуниста шиь керттера декхар лерхI реконструкци яра программа оттаяр, эггара кердагIа йола техникеи технологии балха юкъе а йоалаеш, экономически социальнии даькъе дегIаахара керда наькъаш лехар. Цу гIулакха тIадерзадаьд оаха тховй инженерно - технически болхлой, рационализаторийи балха новаторийи, берригача коммунистий хьинар, говзал, цар технически знанеш.

Вайна ховш ма дий, деррига кадраех тийша долга. ГIулакх толаме кхоачашдара царца кхетама болх дикагIа вIаштIехьбоаккхилга, цар технически знанеех дукхагIа пайда эцилга Iалашде деза. Тахан тха управлене къахьегаш ва лакхереи лаьрххIа юкъереи дешар дийша 193 саг. Коллектива гIулакхашта шоай лоархIаме дакъа юкъе а кхухьаш, хьинар ца кходеш болх беш ба царех дукхагIбараш. Дукххача шерашка коллективе къахьегаш, кердадар шоай участкашка юкъекхувлаш, наха сий деши лоархIаши ба коммунисташ А. Паук, М. Торий, А. Трегубов, С. Терлоев, М. Додов, П. Батыжев, Х. Галаев, Д. Акбиев, В. Пшеничная, кхыбараш. ДикагIча оагIорахьа шоаш хьахьекхаб къонача специалисташа М. Балаева, Г. Костенкос, Р. Тебоева, кхычар.

Iилман - технически прогресс сихъелга даим шиь тергама юкъмоттиге лоаттаду НГДУ парткомо, управлене подразделеней партийни организацешеи группашеи. Коммунист волча хIара специалиста, инженерно - технически болхлочо оттаяьй шиь комплексни планаш, хьинаре дакъа лоац рационализаторски балха тIа кердагIа йола техникеи технологии производствана юкъейоалаеча.

Цу хьакъехьа дувцаш белгалдаккха безам ба цхьа хIама. Дукха ха йоаццаш хиннача республикански партийно - боахама активе дийцар «Промавтоматика» НПО хьаеш йола кулгалдара автоматизированни системаш (АСУ) геттара чIоагIа хоатташ а дIайиеш а я доазол дехьарча дукххача мехкашкеи вай мехка дукххача городашкеи, яхаш. Цунца дувзаденна хаттар отт, иштта кхычахьарчар чIоагIа хоатташ йолча цу системаех боагIача тайпара пайда хIана эцац вай республикерча предприятеша, къаьстта тха управлене а эцаш?

Шоай аргIанарча собране управлене коммунисташа цу дешах дага а баьнна, лаьрхIад автоматика къаенна формаш дIа а йоахаш, кердараш балха юкъейоалае. Специалисташа даьча лоархIамех массехк шу далалехьа юхаметтаоттаргда царга дIадахар, хIаьта мел аттача баргба мехкдаьтта доахарий, ремонтникий, кхыча подразделеней болхлой къахьегам!?

Цунца цхьана, лоархIаме гIулакх да инженерно - технически болхлоша, дикагIболча рационализаторашца дага а бувлаш, шоай балха моттигашка къахьегам аттача баккхара, производства культура лакхъяра, хадданза керда наькъаш лехаш хилар. Цу даькъе хьокхаме да управлене рационализатораштa юкъе эггара дикагIбарех лоархIача оператораша коммунисташа И. Киселева, Н. Ерешникова инженер - технологаца Д. Шаталовца цхьана балха юкъедоаладаь кердадараш. Массехк маьхера рацпредложени кийчъяьй царех хIаране, хIаьта дукхагIчарех хIанзлехьа пайда а ийбу. Из лоархIаме гIулакх ца зувш дитадац парткомо, цехови партийни организацеша. Цар опыт шерра дIайовзийт массанена, пенгазеташ, «молнеш», «тахан белгалбаьннаб» яха листокаш арахец, пох дувц хьайийллача партийни собранешка.

Дика кхетаду тха управлене коммунисташа производства эффективность лакхъяра, Iилман - технически прогресс сихъяра таронаш дукха йолга, цудухьа деррига ду оаьа, дIахо йодача хана дерг а да царех бизза пайда ийбара, парте Централъни Комитето тхоашта хьалхашка оттадаь декхараш толаме кхоачашдара.

Ф. АЛБОГАЧИЕВА,
«Малгобекнефть» НГДУ парткома секретарь.

ГОВЗАНЧАШ
ФОТОРЕПОРТАЖ

СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически заводе хьалха латташ хьайоагIа порошок хьисапера полиэтилен арахецача № 131 йолча цеха коллектив. Ер шу доладелча денз цо планал совгIа арахийцад итташ тоннаш полиэтилен. Цехе арахеца дукхагIйола продукци паччахьалкхен дикала Знак йолаш я.

Уж толамаш доахача хьинаре дакъа лоац аппаратчицас, коммунистически къахьегама ударника Тихонова Маринас. Грозненски № 1 йола профессионально-технически училища а яьккха укхаза из къахьегаш йола пхи шу мара даьннадац. Цу юкъа тIех дика кхийттай Марина шиь балхах. Цул совгIа, массехк смежни професси караерзаьй цо. Цеха комсомольски организаце секретари «Грознефтеоргсинтез» яхача объединене комсомола комитета члени я из.

Заводерча № 132 йолча цеха химикаша ворхI бетта планал совгIа ара хийцай 300 тонн соагIа гранулированни полиэтилен. Укхаза яхье хьалха латташ ба Къахьегама Сийлен кхоалагIчеи шолагIчеи степена орденаш лелаеш вола аппаратчик Г. Ширяев, аппаратчик, къахьегама ветеран А. Еременко. Цар нийса лелаю технологически режим.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

СУРТАШ ТIА: (лакхехьа) аппаратчица М. Тихонова; лохехьа — (аьрдехьара аьттехьа) аппаратчинаш А. Еременкои Г. Ширяеви.

С. ХУГАЕВА сурташ.

Стахановски болама 50 шу дузаш

КЕРДА ВЫСТАВКА

Укх шера 31 августа вай дездергда стахановски болама 50 шу дизар. Цунна хетаяь республикански музее лаьрххIа выставка кийчъяьй.

Цига «Грознефта» хьалхарча историна хетадаьча документаша къаьгга хьагойт цу социалистически яхьа керттера этапаш.

Экспонаташта юкъе къаьстта теркам тIаозаш да мехкдаьтта чакхдоахача завода коллективашта юкъе «дикагIйола установка» яха цIи лелае бокъо луш йола ерригсоюзни конкурс кхайкаярах дола еза-йоккхача промышленноста нарком хиннача Г. К. Орджоникидзе приказ.

Вай мехка эгара хьалхарчарца стахановски болам хьаллаьца къахьега болабелар Грозниера болхлой.

КепайоазонгагIолла а шерра дIабовзийташ бар из болам. Масала, выставке бIаргагургда «ЗОТ», «Колхозный бригадир», яха цу ханара журналаш.

Цу хана гIорбаьнна хиннача мехкдаьттахоех А. Рябовх, М. Гортиковх, М. Магомерзоевх, И. И. Негодиевх, мехкдаьтта чакхдоахарех М. Мурдаевх, Н. Ампукаевх, йола материалаш я укхаза.

Вайна ма харра стахановски боламе хьинаре дакъа лаьцад дуккхача кхалнаха а. Масала, выставке баьхкарий безам тIаозаш я Ленина ордена кавалера, «Грознефть» объединене машиниста гIонча хиннача Х. Г. Комиссаровай похвальни лист.

ШоллагIча пятилетке дIадоладаь сийлен къахьегама гIулакхаш хIанз дIахохьоча мехкахоех Социалистически Къахьегама Турпалах, В. И. Ленина цIерагIча ГНПЗ операторах Н. И. Ведерниковх, «Красный молот» завода электросварщицах С. Умалатовайх, «Электроинструмент» яхача завода слесарь-инструментальщиках Т. Халгуевх, иштта кхычарех йола материалаш а я музее.

Л. КУЛИК,
республикански краеведчески музея йоккхагIйола Iилман болхло.

КЪАЬНА

ЛАТВИЙСКИ ГОВЗАЛ ЮХАМЕТТАОТТАЯЬЙ

Массехк шу хьалха хеталора, Латве чIоагIа лоархIаш хинна юртара, е цар цIи йоаккхаш ма хиллара, видземски покрывалаш кийчъяра говзал дIаяьннай, аьнна. Из къаьна халкъа искусство вахаре юхайоалаяьй рижанкас Расма Якобсона.

— Ткъаьи пхиъ шера Риге акушерка болх беш я со, — дувц цо. — Сай профессена чIоагIа раьза я со. ВоI хьалкхийча аз кхетадир, сай мукъа ха дукхагIа хилар.

Цу хана йода Расма эггара хьалха дукххача шерашка кулга говзал йола кхалнах вIашагIбетталуш хиннача, «Драудзиба» яхача районни культура ЦIагIа.

Расма енача студе, профессиональни художникий хьалхленца болх беш бар тайп-тайпара ханаши говзалаши йолаш бола нах: хьехархой, лораш, рижски предприятешкара болхлой, пенсионераш. Кхо шу даьдча Расмас кийчъяь хIамаш йоккхийча выставкашка хьахьувнха йолаелар.

— Цо дог гIоздоаккхар, — йоах Расмас, — цхьабакъда цунца цхьана холуш дар дIахо яха езилга, цудухьа аз лаьрхIар кIадаш ду говзал караерзае. ЧIоагIа безам тIаозаш дар дага лаьттар: къаьна видземски покрывалаш елга юхаметтаоттаделга.

Дукххача халонех чакхъяла йийзар Расмий. Дукха ха яр, эша сурт оттадеш кIадаш ду юртара станокаш дIаяьнна.

Эггара тIехьа а хьакхаьчар Расмас хьалхара покрывалаш хьадаь-даьха ди. Уж дIанийцар Латвийски исторически музея шиь коллекцена. Из дар цун къахьегама лакха мах бар. Говзанчас дIадоладаь дика гIулакх хьаллаьцар цуккханеша. Шиь тайпара хоза сурт долча видземски покрывалаша шоай моттиг дIалаьцар ше къаьстта йолча тикашка, республика массе а мизIингашкара нах вIашагIкхеташ хIара шера хулача ярмаркашка.

Василий АНДРЕЕВ. (АПН).

ЮРТИЙ СХОДАШКАРА

ТIЕХЬЕН КХОАНЕ ДАГАЛАТТАШ

Советски нах даим хиннаб шоай къонгийн мехкарийн кхоане дагакхоабаш. Царна лов шоай Даьхе дукха езаш, цун беркат совдаккхара тIаккхувш, эздий оамалаши гIулакхаши доахкаш уж хьалкхер. Цу деша хетаяь сходаш чакхъяьннай Назрановски района ерригача юрташка. Цига къамаьлаш даьчар доккхал деш дувцар таханарча тIехьен дешара, духовно а физически а дегIаахара мел эшар Iаьдало Iалашдаьлгах. Къаьстта терко тIаззар къоначарна патриотически, интернациональни, атеистически, нравственни кхетам лулга тоадара, законодательство телхаерашца лоаттабу къовсам чIоагIбара.

* * *

Цхьаккха да е нана хургдац шоай бер во хилар ловш. Бакъда, из барзкъанца, кхачанца Iалашдарах далац гIулакх, керттердар да зIамига долча хана денз цунна бакъахьара кхетам балар, патриотически, интернациональни, атеистически уйлаш йолаш из хьалкхедар. БIарчча хьайийцача цу тайпара маIан долаш дар юрташка гулбенначар даь къамаьлаш. Шиь заман визза вола саг хьалкхевар атта декхар дац. Из Iалашделга эггара хьалха дIадолалу дезалера, цун хургйолча оамалий лардаш дIачIоагIъю школе, тIаккха дешара заведене, балха тIа, наха юкъе вахачa-лелача. ХIаьта царех цхьан звенос ледарло йича сага дIахора вахар лоарзагIдоалаш, во оамалаш котйоалаш нийслу.

Ше вахача юрта, района сий лораде сагота воацачо Даьхен сий лорадара а йоакхо ергьлц, цу тайпара дашха йиш яр Жайрахьарча сходе Н. Ярыжева а кхычар а даь къамаьлаш.

— Са нхиъ воI ва, — аьлар Х. Батырова. Царех виъне шоай ха кхаьчача Советски Эскаре гIулакх де а баха. Даьхенна хьалхашкара шоай декхар кхоачащдаьд, зIамагIвар цига ваха кийчлуш ва. ЦIагIа, коа-карта эшачуига даим хьожаш хиннаб уж зIамига болча хана денз, цудухьа эскаре бахача дегIа кхы а низбенна, хьалдача порядкага баьнна, керда говзалаш караерзайий цIаихаб. Аз доккхал ду харц хIаман тIехьа боацаш уж хьалкхерах. Цуморчарна машарерча вахаре а шоай моттиг корайоагIа, хьаккхашта моллагIа болх хьабу.

ХIаьта болаш ба, йоахар г. Назране сходе хинначар, шоай дезалашта а Iаьдала а цхьаккха пайда ца беш, школа йистелькхачул тIехьагIа дердайна лелараш а. Уж ловш хилац цхьа моллагIа болх бе, цIагIарчар киса дехкача ахчах куралаш еш хул, хIаьта бухсоццащ корта бохабу малараш меларга а зуламга а бувл.

Иштта домовой комитета председателаш болча Л. Гагиевас, О. Седаковас, лора М. Хаутиева дувцар цхьаболча даьшта - ноаношта кхыметтел ха яхача хана шоай бераш ара фу деш да ховш хилац, яхаш. Цар дIадийхар кхувш боагIарашца бу болх тоабар духьа депутатий, горисполкомеи райисполкомеи массазарча комиссей, милице кхелетарий гIулакхашта волча а участкови а инспекторий, правопорядка опорни пунктай хьинар, бувзам чIоагIбар.

Цу сходе белгалбаьхар закон телха а деш, кхычахьа болх бе шоай къонгаш дIабахийтараш. Царех ва райпо ревизор Парчиев Iалауддин, трикотажни фабрика завсклад Оздоев Мухьмад, «Экажевский» совхоза профкома председатель Ужахов Мухьмад, ГПТУ-14 бухгалтер Эльджаркиев Iаддал-Керам, кхыбараш.

Цхьаболча даьша шоай бераш тIехьагIа царна зуламе хургдолча, тIехьале хургйоацача гIулакхашка доах.

— Шо автостанце, базар тIа долхе, кIезига нийслургдац шоана совлен маьхаш доахаш гIаьленаш, кхыйола хIамаш юхайохкаш дола бераш. — хала а хеташ дувцар Д. Могушкова. Нравственни кхетам балара доккха зе ду цу тайпарча гIулакхаша. Горсовета депутата Я. Сагова терко тIаззар спортивни болх тоабанза барг ца хилара, цу гIулакха эша гIирсаш, бераштa ловза площадкаш, дешархошта аьхки къахьегамен салаIареи лагераш хулга Iалашде дезаш хилар а. Из дош ира дийцар Яндаре вIашагIкхийттача наха а. ДОСААФ, спортивни организацеша шоай болх тесса лелабу, юрта Совета цунна боагIа лостам бац, тIахьожам лоаттабац, йоахар цар. ГТО нормаш, спортивни разрядаш, яьхай аьнна кепа документаш оттадаь дIачуделча кхоачамбу. Спортсмени йяхьаш вIаштIехьъяхац, районни ярашка шоай викалаш ахийтац. Кагирхошцара болх тоабара лерттIа оарцагIйовлац юххьанцара комсомольски организацеш, хIаьта школай кулгалхой цу гIулакха юстара баьннаб.

Школа йистеяккхар ца цхьана зIамсаг юххьанцара тIема кийчо йолаш а хила веза. Бакъда, сходашка из цкъа санна дуккхазза белгалдоахаш ма хиллара, района школашка из гIулакх ледара латт. Иштта, ТIой-Юртара бараш раьза бацар № 1 йолча юкъерча школера военрукаш хIара шера хувцалу, хIаьта кхычахьа бараш а из болх лерттIа хьабара эша кийчо йолаш бац, яхаш.

ТIаккха мишта лархIа боагIа школера дийша даьнна а даланза а дола шоай бераш нийце гаьнна «дIаьха» сом даккха уха боккхагIбараш. Царца хул шоаш эскаре гIулакх де ха кхаьча бале а, учетера хьа а ца боалаш, дIаухараш а.

Цу тайпара а кхыдола а ца доагIа гIулакхаш леладеча кхувшбоагIарашта хьалхара дизза жоп дала декхарийла ба цар дай-ноаной, аьнна дIаяздир цига тIаийдаьча соцамашка.

Къонабараш шоай Даьхе езаш, интернационализма, халкъий доттагIала, атеизма уйлашца хьалкхебара тIаберзабаь болх чIоагтIа тоабанза яргъяц юртара школаш, культпросветучрежденеш, аьлар СурхотIарча Б. М. Аушева. Цу гIулакха оарцагIбовла беза хьехархой, лораш, юрта боахама а кхыбола а специалисташ, депутаташ. ХIаьта царна массанена масал луш хила беза коммунисташ, къаьстта кулгалхой.

Района цхьайолча юрташка хIанз а дIачIоагIденнадац торжественни хьале эскаре гIулакх де болха кагий нах накъабоахилга, комсомольски билеташ, паспорташ дIателга, саг яр-яхара регистраци елга. КIезига чакхдоах школашка, клубашка, библиотекашка парте, комсомола, тIема, къахьегама ветеранашца, производстве хьалхалаттарашца, цIи хезача нахаца деш дола вIашагIкхетараш. Кагирхошта интернациональни, патриотически, атеистически кхетам балара дикагIа пайда эца беза тIемеи къахьегамеи сийлен музеях, уголонех, памятникех, къаьнарча а хIанзарча а историех.

Цхьаккха тайпара ла дагIац эскаре гIулакх де болхачарна киса совлен ахча дехкилга, малараш мелаш уж накъабоахилга. Иштта, во хIама да уж накъабоахача а юхацIабаьхкача а мовлаташ делга, жайнаш доахилга. Из деш моттигаш хиннай кхыметтел кхыча городе деша дIаэтта зIамсаг е йоI накъайоаккхаш хилча а. Дина керте латтараш цу гIулакхий даькъе хьалхле яккха гIертаргбацар юрташка советски обрядаш, традицеш шерра йоаржайоре, советски вахара хьисапа йоагтIача тайпара пропаганда йоре, яхаш белгалдоахар сходе вIашагIкхийттача наха. Цудухьа массе оагIорахьара тоадинза даргдац кхувшйоагIача тIехьенна коммунистически кхетам лулга, даьй революционни, тIема, къахьегама традицешта мутIахьа болаши уж дIахо ебаеши хилийтара тIадерзадаь гIулакхаш. Из деваIад йир наьсархоша.

С. МАИСИГОВ.

ДОШИ ГIУЛАКХИ—ЦАI

«Союзспецгазремстрой» треста ПМК-4 начальника Боков Руслана шиь коллективах лаьца дувцар дийхача аьлар:

— Газовни хинеи линеш, наха чубаха цIенош, кхыйола объекташ хьалъю оаха, — аьнна. Укх-шера 14 миллиони 200 эзари сома маьха балхаш де деза тха. ХIаьта ворхI бетта план 117 процент кхоачашъе аьттув баьннаб тха. 1985 шера хьалхарча ах шера лелаяьча социалистически яхьа итогех КПСС обкома, Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байракхи хьалхара моттиги хьожаьй коллективана.

Йоккхий объекташ я предприяте хьалъераш. Уж берригача мехка гIолла дIа-хьа яьржа а я. Иштта цун участкаш я Гурьевски, Ворошиловградски областашка, Краснодарски, Ставропольски краяшка. Ерригача объектех укх шера эксплуатаце дIаяла езаш я кхоъ. Царех шиъ хьалъеш я Могушков Мухьмад керте латта бархIагIа участок. Кара - Калпакски АССР-е хинпровод юллаш ба цун болхлой, хIара бетта заданеш тIеххоачаш а еш.

— Тхона толамаш даха гIо ду балха йоккха опыт йола нах коллективе хиларо, — дувц Мухьмада. — Къаьстта белгалваккха лов «КРАЗ» яхача машина водитель, къахьегама ветеран Матиев Мурад. Шиь машинаца 30 метр дIоахал дола турбаш кхухь цо. Дукха дика хIамаш дувца мегаргдолаш ва слесарь-монтажник Оздамиров Мувса а. Из бригадир ва. ХIаьта ше кулгалхо хиларах тарра, массанеца хьонхам телаш хиларца белгала а ва.

ДикагIа болча болхлоех дувцаш хилча эггара хьалхарчарна хьоахабу монтажник Джабраилов Увайс, трубоукладчика тIа болх беш вола Боков Дауд. «дикагIа вола электросварщик» яха цIи лелаю Буц Виктор, экскаватора машинист Климов Сергей.

— Тхо Ворошиловградски областе Къулбаседа Кавказ — Центр яха газопровод юллаш да, — дувц шоллагIча участка начальника Д. Шахматова. — Коллективе 40 болхло ва. Уж ба сварщикаш, слесараш, водителаш, кхы тайпа говзалаш йола нах. Керттера дар фуд аьлча, из газопровод укх шера эксплуатаце дIаяла езаш я. ХIаьта ворхI бетта задани участка болхлоша 110 процент кхоачашъяьй. Шоай низи хьинари ца кходеш болх бу слесараш - монтажникаша Арпанов Iумара, Бариев Рашида, водитела Чинкаев Ширване, кхычар.

Лоацца аьлча, шиь дош гIулакхаца кхоачашдеш хьайоагIа «Союзспецгазстрой» треста номер 4 йолча дIахьа лелача механизированни колонна коллектив. Цо дош деннад шера декхар 20 сентябре кхоачашде.

Х. ТАРАМОВ.

ГЕКТАРА ТІАРА — 35—49 ЦЕНТНЕР

1986 шера кердача интенсивни технологегІа 500 гектар хулача лаьтта кІа хьалкхеде дезаш я «Грозненский молочный» совхоз. Хьалха моллагІа культураш тІахьнача кхашка дІаде йиш йолаш дац из. Цул совгІа гурахьа кІа дІадувча хана лаьттана лакхехьарча тІоанашка 15—20 миллиметр хиллал тІоадал йоаллаш хила деза. ТІаккха низ болаш хьатІаьннача кІина баьцаша дика дегІ дахь. Цудухьа уж агроприемаш лерттІа чакхъяхара къаьстта йоакхо е а йоагІа.

Тха совхозе интенсивни технологегІа хьалкхеде лерхІаш дола деррига кІа укх гурахьа дІадувргда цхьан шера хІама дІа ца ювш иллача лаьтта. Соахка гурахьа органически минеральни удобренеш тайса хьаьи а даь аьхадар из. Цул тІехьагІа тІоадал соцаяра а кІаьда хилийтара а плоскорезашца лаьрххІа обработка яьяр.

Интенсивни технологегІа кІа хьалкхедеча доккха дакъа лаца дезаш я агропромышленни объединенена чуйоагІаш йола «Сельхозхимия». СалеІа долча кхашка керттера обработка еча хана фосфорни калийни удобренеш тайсай.

ДІадувча кІина фуца цхьана лаьттана кІала йохийтаргья, хІара гектара 15—20 килограмм а кхоачийташ «стартовые» оалаш йола минеральни удобренеш. Азотни яраш кхоачийтаргья бІаьсти хьалхарча деношка. КІина дикал лаккъяра канаш хьахулача хана подкормка ергья хІара гектара 35—40 килограмм карбомид а кхоачийташ. ХІаьта диагностика а яь даьча тохкамашка хьежжа кхоачийтаргья азотни удобренеш. ТІаккха шоай дош ала дезаш ба района агрохимикаш. Уж декхарнйла ба мел эша удобренеш Іалашъе а уж кхашка яхкара балхаш шоай ханнахьа чакхдаха а.

Совхозе дІадув тха района могадаь дола «Безостая-1» яха кІа. Фуна лаьрхІа долча кхашка дІадувр интенсивни технологегІа хьалкхедергда. Цудухьа укх гурахьа дІадувш дола фу лакхача кондицегІа хила деза.

КІа дІаде доладергда оаха 25 сентябре, хІаьта 10 октябрел тІехьа ца доалийташ дІадийна а доаккхаргда. Из эггара дикагІа йола ха я. ХІара гектара тІа 6—7 сантиметр кІоаргал долча лаьттан кІалхара хьатІабаьнна 4,5—5 миллион фийг хила беза. Кхо селлка йоаллаш йолча агрегаташца мара дІадувргдац кІа.

Кхо бІаь гектар хулача кхай тІа дІадувргда из технологически харш а дуташ. ТІаккха дикагІа вІаштІехьдоал минеральни удобренешца подкормка яра, зене йолча хІамаеxи оасарахи кІа лорадара йола комплексни мероприятеш чакхъяха. Ялат дІадийначул тІехьагІа катокаш тІа а яьха лаьтта ІотоІадергда. Цу агроприемо цхьатарра хьатІадоалийт кІа. Тха совхоза кхашкарча ялата доккха зе ду «клоп черепашка», «хлебная жужелица» яхача лазараша, кхыча хІамаша, дукха тІадоалача оасаро. Царех кІа лорадара дерригача кхашта химически молхаш а етташ шоай ханнахьа бокъонца обработка е еза.

Атта гІулакх дац интенсивни технологегІа кІа хьалкхеделга. Дукха да де дезаш дола балхаш. КІезига дац из хьалкхедеча дІадода рузкъа а. Цхьабакъда, хьувкъам лакха болаш кІа хьахиларца дІадахар юхаметтаоттадерал совгІа боахама боккха пайда хул. Цудухьа кІа дІадувргдола деррига лаьтта дІаденнад бригадни подряда хьисапе къахьегаш болча механизаторашка.

Иштта, № 1 йолча отделене интенсивни технологегІа 300 гектара тІа хьалкхедергда ка бола ялат. Цунца дувзаденна дола балхаш делга тІадиллад КПСС члена З. Радуева кулгалдеча звенона. Ший гІулакх дика довзаш болхло ва из. Дукха ха я цо совхозе къахьега а. ХІаьта № 3 йолча отделене из хьалкхедергда А. Абдулазиева кулгалдеча звенос. Из а йоккха балха опыт йолаш механизатор ва.

Гучча беса интенсивни технологегІа кІа хьалкхедара де дезаш дола балхаш дІадоладаьд совхозе. Лоацца аьлча, тешшаме лард йолл хІара гектара тІара 35—40 центнер из чудара.

Иштта, дика дІайолае лерхІаш ба совхозе шийтталагІа пятилетка.

Н. НИКОЛАЕВ,
«Грозненский молочный» совхоза керттера агроном, юртбоахама Іилман кандидат.

ПИСЬМО КЕПАТЕХА ДЕЦЕ А...

Дукха ха йоаццаш редакце кагьат дайтар Нохч - ГІалгІай Респотребсоюза Грозненски кооперативни технически училища дешархоша.

Дешархоша дувцар производственни дешар хьехара йолча мастера Е. А. Гуменюка выпускной экзаменаш йолча юкъагІа шоашта баьча бохамах.

— Дика дешаш чакхдоаллача хана выпускной экзаменашка цкъа цхьа оценнаш хьакхайка а яь, тІаккха кхыяраш оттайир тхона, — яздора мехкараша Э. Ильясовас, С. Джабранловас, Л. Чичаевас, кхыбараша — верригаш а 12 саго. — Деша дагІача хана а бегдоахаш, цхьацца тІехбеттамаш деш хьувзадора тхо цо.

Из письмо оаха дІадахьийтар училища директорга А. Б. Бисчековга. Цо хоам бу:

«Пробни выпускной балхаш чакхдахара методина телхаярах производственни дешар хьехара мастера Е. А. Гуменюка выговор яьй, дешара шера итогех йоагІача премех а яьккхай из».

* * *

Редакце кагьат дера г. Грозне Ленина цІерагІча проспекта 137-гІча цІагІа яхаш йолча Бахмурзиева Хаджатагара. Редакце письмо язде цунна дагадохийтар доккха хатар дар. Грознерча № 2 йолча больнице веннавар цун ялх шу даьнна кІаьнк — Тимур.

Письмо тІа дувцар лораша ханнахьа дарба ца дар, цхьан отделенера вокх отделене а воахаш, унахо лелавар бахьан долаш ханал хьалха из кхалхарах. Нанас дехар цу гІулакха бехке бараштa доагІар делга.

Оаха лаьрхІар из кагьат республика унахцІено лораяра министерстве дІадахьийта. Хинар тахка а техка, министра П. А. Камышникова редакцега жоп дайтар. Цу тІа цо язду: «Нохч-ГІалгІай АССР унахцІено лораяра министерство хоам бу Х. И. Бахмурзиевай заявлене тІа дувцар техкача 6 шу даьнна бер — Бахмурзиев Т. валар бахьан из чІоагІа халача лазарах цамогаш хинна хилар долга гучадаларах.

Унахочоа медицински гІо дечен из вІаштІехьдоаккхачен кхоачамбоацараш хинна хилар бакъда. Министерстве гІолла приказ техад бехке бараш дисциплинарни порядках бехктокхаме озаш. Кхоачамбоацараш дІадахара тІаерзаль мероприятеш вІаштІехьъяьхай.

Заявлени язъьчунца къамаьл хиннад».

ІАНА КИЙЧО Ю

Укх шера цІенхаштта оарцагІбаьннаб «Гикаловское» яхача производственни объединене болхлой Іана кийчо яра. Штукатурка яь, кІираш теха, кхы тІа эшараш даь хІанзле кийчъяьй хьайбаш лоаттаду корпусаш. Къаьстта боккха теркам тІабахийтаб транспортераш, автопоилкаш тешшаме болх бергболаш тоаяра. Уж деррига балхаш цига чакхдаьхал объединене ахкан лагерь ца хиларах доахан цу помещенешка дІаоттадаь лоаттадеш доллаше а.

ЦІенхаштта йоакхо ю шортта доакъар кийчдара а. ТІатеІІа къахьегаш боахк болхлой. ХІанз кхозлагІа хьокхача люцернах йол кийчъю, вентиляторашца буц йокъа а еш. Цох аргІаш деш ба Альмерзоевг1ар Ахдани Руслани, Солсаев Іарби. Стогометателаца йол хьалтел Евсеев Ивана. Технологе дІа ма деххара кийчъярах дика а я цига Іалашъю йол.

Хьайбай комплекса юхе хьажкІех силос чуйоллаш а боахк болхлой. Хазаев Усайманеи, Ашаханов Пареи, Чагаев Мовсареи шоай комбайнашца хьекха моша доакъар кІоагашка хьатІакхухь автомобилашца. Шоферашта юкъе яьржача социалистически яхье къаьстта овсарле лакха йолаш болх бу Умаров Альбертен Магомадов Лечаси. Юкъера лаьрхІача царех хІаране дийнахьа 60 тонн аьта моша хьажкІаш хьатІаяхь. КІоага чу уж ІотоІаеш еза ши трактор йоалл. Трактористашеи шоферашеи беча балха тІахьожам лоаттабеш ва силос чуйоллара технологи дика йовзаш вола Зайтаев Ваташ.

Лоацца аьлча, дийза долаш хьайбаш Іаьгара дахара дика кийчо ю объединене.

М. ГАДАЕВ.

Доахан меца хургдац

Дукха хьайбаш да Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза. ХІанз царна кхоачамболлаш доакъар Іалашдарах тийша хургда хьайбай продукци яккхари из йохкари, укх шера а ерригача пятилетка а планаши декхараши кхоачашделга.

Из дика кхетаду совхоза кулгалхоша, хьайбаш лeладераша. Цудухьа хІанз шоай низ дІакхоачар ду цар доакъар Іалашдара.

Масала, укх шера Іалашъе лерхІ 30 эзар тонн силос, цхьа эзари ах эзари тонн йол, 4,5 эзар тонн доакъара свеклаш. Іан замалахьа хІара хьайбанна лаьрхІа 40 центнер доакъара единица хилийта лаьрхІад. Из декхар кхоачашдаре шоай низаш тІадерзадаьд совхоза болхлоша.

Гиреев Закречо кулгал а деш, доакъар Іалашдара отряд вІашагІъеллай совхозе. Цунга я йиъ косилка, аргІаш ду йиъ холаш ду ялхи агрегат, кхы тайпа техника.

— ХьалхагІа хІара отделене ше Іалашдора доакъар. Техника ма эшша хилча а сов трактор, кхыйола агрегат яккха гІерташ отделеней управляющеши бригадираши ухар совхоза конторе. Цул совгІа, доакъар Іалашдара план кхоачаш ца йича шоаш техникаца, нахаца Іалаш ца барах нийсденнад из гІулакх яхаш боахама кулгалхой, специалисташ бехке а беш, шоаш кІалхара бала гІерташ хулар, — дувц совхоза керттерча агронома Дзауров Іаддрахьмаца.

ХІаьта хІанз из хилац. Доакъар Іалашдеча бригадерча хІара сага дика хов ше де дезар. Цудухьа лакха я ерригача коллектива къахьегама овсарле. Цхьан бригаде доакъар Іалашдаь баьлча шоллагІча, тІаккха кхоалагІча болх отряда болхлой.

Керттерча даьнъе хьайбашта мошача доакъара лаьрхІа а эпаш, 500 гектара тІара люцерна хІанз шозлагІа чуэцаш боахк механизатораш.

— Тхо раьза долаш хиннай укх шера люцерна. Духхьашха хьекхача кийчйир эзар тонн йоли эзар тонн сенажи. Дукха кІезигагІа бац шозлагІа чуэцача люцернай хьувкъам а. ХІара гектара тІара юкъера лаьрхІача 70 центнер моша доакъар доал. ХІаьта хьалхагІа хьокхаш 80 центнер даьлар, — йоах Дзаурова.

Геттара дика къахьийтар доакъар Іалашдеча отряда коллективо месячник хиннача юкъа. 500 гектара тІарча рапсахи иззал хиннача вІашагІъэзбаьча кенахи горохахи 12 эзар тонн гаргга силос чуеллай.

Из доакъар Іалашдеш къаьстта доккха дакъа лаьцад механизатораша Хадзиев Іийсас, Полонкоев Мувсас, Зурабов Мухьмада, Дугиев Шарипа, Гелисханов Ювсапа, Гадиев Жабраьила.

ХІанз цхьоалагІча отделене щурий ферме доакъар Іалащдеш 250 гектара тІа дІайийна хьажкІаши генараши чуэцаш боахк уж.

Хьинаре болх бу кхай тІара ферме моша доакъар дІакхухьаш лелача РПО «Сельхозтехника» шофераша Султыгов Мувсас, Евлоев Къарамсолта, Беков Назира, Дзауров Хьамзата, Нальгиев Ювсапа, Яндиев Руслана, кхыбараша. Царех хІаране сменагІа ферме дІахьу 40 тонн совгІа доакъар.

А. САГОВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

США. 300 совгІча сага зулам даьннад г. Институтерча (Западная Виргиния яха штат) «Юнион карбайд» яхача концерна химически заводе газ хецаялар бахьан долаш. Из авари хиннай соахка декабре индийски городе Бхопалерча цу концерна заводе хатар хиннача хана 2500 совгІа саг вийна йола тІехчІоагІа токсични вещество йоалла метилизоцианид а увш йола газ дІаувзача трубопровода тІа йоалла вентиль талхар бахьан долаш. Трубопровода чура араиккхача садукъача газа бутувча морхо хьулальй город. Цига мел бахача наха массехк сахьат даьккхад айхийта тІачІоагІдаь кораши наІараши долча цІеношкара арабовла йиш йоацаш. Укх тІеххьарча пхе шера хІанз 62-злагІа хецаеннай токсични газаш «Юнион карбайда» заводашка.

СУРТА ТІА: лозабаьрашта хьалхара новкъостал деча хана.

АП—ТАСС телефото.

Доазол дехьарча автораша АПН-а

«СЕДКЪАШКАРА ТІЕМАШ — ДУНЕ ДОХАР»

Дунен халкъашта юкъерча культурни центра вице-президента, профессора Фредерик Майера цІи Вене дика йовзаш я. Психологен коммуникаце теорен специалист вола из машаран герз дІадаккхараи тІехьа латт хьинаре. Американски «седкъашкарча тІемай» программах йола цун статья лу оаха шун теркама.

Укх шера США ваха хиннача, воккха австрийски политик а Социалистически интернационала герз дІадаккхара Консультативни совета член а волча Вальтер Хаккера хоам бу: «Вашингтоне цхьа саг кхетанзар тхох, герз дІадаккхара духьала волаш. Цхьабакъда, эггара лакхагІа герз дІадаккхарах дувцаш бола нах бар цхьан ханна герз Іоадара болх беш, чІоагІа раьза болаш «МХ» ракетехи «седкъашкарча тІемашта» кийчо ярахи дувцаш.

Космически аренна милитаризаци яра пропагандисташа пайда эц американски рекламни агентствай эггара эффективнегІа йолча методех. «ВІаши тешшаме йохаяь дІаяккхаргара адамле тешшамеча кхерамзленга йода тІий хургда СОИ-х!» Мел хозеи гуманнеи хоз из! ДІахо цхьаккха а кхерам бац адамленна. США президента аьнна деций «МХ» ракетех «машар кхолларaш», аьнна? Цхьабакъда, дагалоацаргда вай: кхыча машар кхолларий — Кольта герза продукце — новкъосталца бІаьш эзараш индейцаш боабаь дІабаьхалга. Юххьанца рекламни наркоз лу, тІаккха хьалхагІа хІама тохара йолча американски скальпелца операци ю. Американски милитаристий меттала эггара дикагІйола машар чІоагІбара форма я доазув доацаш милитаризаци елга.

ЦІена кхетам болча лакхе латтача дерригача дунен тІарча политикаша критически тІаэц США милитаристий массированни экспансе политикеи космосе а из чакхъяккхара таронаш цар лехилгеи. Вилли Брандта хаттар ду: «Космосе ваха везий-хьогІ, катастрофах бола кхерам дІабаккха? Го боаккхаш хІана вода, кхерамзленга бодаш духхьалара никъ хилча». Кхы а ирагІа формулировка лу СДПГ Президиума члена Эрхард Эпплера. «Технократически эгІор, идеологически Іовдалал, политически невежество» лоархІ цо СОИ проект. Фински паччахьалкхен деятела Колеви Сорсас а лоархІ эгІор американски «седкъашкарча тІемай» планаш.

ФРГ хиннача хана ший цхьан къамаьла тІа президента Рейгана дувцар, дІахо йодача хана бІарчча космически городаш Іояхка таро хургхиларах. Цох дувцаш цо дицду, Нью-Йорк, Чикаго, Детройт, Лос-Анджелес санна йолча йоккхача индустриальни центрашка исторе цІаккха ца хиннача тайпара кризис хилар. ТІехь-тІехьа ирлу финансови проблемаш. Хеталу, космосе оазис хьакхолла гІерташ санна, Лаьтта вайна бІарга а гуш социальни яьссале яржаш латташехьа. Миллионаш нах ба США тхов-кІийле йоацаш. Долче, царна чубаха моттигаш хургйий космосе?

Тешшаме да цаІ: космосе лазерни, пучковой, кхыдола ударни герз дІаоттадарах американски герзий индустрена лаьрхІа варгвоацаш пайда лургхилар. СОИ проекта духовни да Эдвард Теллер вовзаш ва гІулакха маькара а фанатик-антикоммунист а хиларца. Мел пайдане я «патриотизм», герзаш Іоадара керда формаш лаха цо новкъостал деш хилча!

Дуненна иштта боккха кхерам тІатоссаш космически аренна милитаризаци елга нийса лоархІаш бувцача оапий камлане керттера лостамаш малагІаш да?

Вашингтоне йоах, из гІулакх — керда космически герз хьадар — «алхха мохк лорабара» лаьрхІа да. Гучох, хьалха дІатоха Европе оттадаь герз санна «мохк лорабара» лаьрхІа хила мег из. Дерригаш цхьана хьанийцача, уж тара деций, 30-ча шерашка Германе чакхдоахаш хиннача «мохк лорабара» гІулакхашта?

Вашингтонски администраце йоах, СОИ — жоп луш гІулакх мара дац, хІана аьлча, Советски Союзо космосе милитаризаци е йолаяь дукха ха я, цу хьакъехьара договораш а дохадеш. Цхьабакъда, ховш да, Советски Союзо шийна тІаийца деррига декхараш дизза кхоачашделгеи герз Іоаделга соцадара кердкердагІа предложенеш цо елгеи.

Цунца дувзаденна къаьстта лоархІаме я маршала Соколова заявлени: «Ударни герз космосе дІадахьа гІерташ, бакъдолчунца тар ца лушшехьа а дувц, тайп-тайпарча тІема гІулакхашта лаьрхІа спутникаш араьлча денз дІадоладеннад космически яьссаленна милитаризаци елга, цу хана денз космосе герз Іоадеш я Советски Союз, яхаш. Из бакъ дац».

Вашингтоно йоах, «седкъашкарча тІемий» программа алха космически герза даькъера тохкамаш мара дац. Хаттар отт: сенна еза тІаккха тІема командовани? Маца хиннай командовани тохкамаш деш, идеяш вахаре чакхйоахаш мара? Генерал-майора Джон Сторре 1983 шера марте ше къамаьл деш белгалдаьккхад, космически ара а «тІемаш дараи котало яккхараи» кийчо ергья США-с, аьнна.

Европа а Япони а юкъеоза лерхІ цу проекте дакъа лацара. Космически аренна милитаризаци яра деш дола тохкамаш кхыча доакъошта а накъадаргда, яхаш, цхьабакъда, ховш да, дунеха рузкъа дІадохийташ тІема тохкамаш дар США граждански экономикана чІоагІа Іаткъилга. Кхетадеш да, тІема гІулакхашта дукхагІа ахча къоастадарга хьежжа, социальни хьашташ кхоачашдарга дІадохийтар кІезигагІа хулга. Из дицде дагІац Европа а Японе а.

Вашингтоне СОИ хьахьокха гІерт машара гІулакх чІоагІдеши Советски Союзацарча переговорашта интенсификаци еши из йолаш санна. Цхьабакъда, моллагІча кхетам талханза волча сага ховш да, герза кердача системаша переговораш чоалханегІа елга, бІарчча хьайцача герзаш Іоаделга сихделга. США-с шийна мел могар ду, кхыча мехкий фирмаш цу проекта юкъеоза гІерташ. Цар йоах, из дарца цу мехкаша шоай Іилман потенциал чІоагІъергья. ХІаьта США цІаккха мича хиннай ший конкуренташца иштта дика, ма могга уж ІотоІабеш хиннай дунен рынке.

Чакхвоалаш сона лов КПСС ЦК Генеральни секретара Михаил Горбачева ер дешаш доаладе: «Герз Іоаделгеи из дІадаккхара переговораш елгеи цхьана тардала йиш яц — из кхетош да, нагахьа санна харцдар а дувцаш нах Іехабе ца лерхІе. Советски Союз цу наьнъа тІехьа хургъяц — из ха декхарийла ба хІанз политически ловзар леладераш, цІенхаштара политика а ца лелаеш».

(АПН).

ЦхьайтталагІа пятилетка йолаелча денз хІара участке производство эргаяккхара, прогрессивни технологи юкъейоалаяра, къахьегама овсарле лакхъяра никъ дІаболабаьб «Волгограднефтемаш» производственни объединене керттера предприяти йолча — Петрова цІерагІча заводе. Мехкарча отраслевой институташца айхха бувзам лелабаро таро еннай предприятена мехкдаьттеи гази чакхъяккхара лаьрхІа йолча аппаратура цкъара низ дикка лакхбе, цун конкурентноспособность айе.

Укх тІехьарча шерашка заводе карадерзадаьд дийнахьеи буси 10 миллион кубометр газ чакхйоаккха аппараташ арахецилга. Продукце дукхагІдола дакъа доазол дехьарча толашагІа йолча фирмайчоа нийсса дика да.

Овлангара денз тоаяь эргаяьккхай мехка магистральни газопроводашта лаьрхІа йолча шаровой краний № 19 йола цех. Лоацача хана укхаза дІаоттаяьй программни управлени йола геттара нийса болх беш йола станокаш, вІаштІехьъяьккхай керда продукци арахецара хІанзара технологи.

ЦхьайтталагІча пятилетка шерашка ерригa а 200 совгІа единица керда прогрессивни оборудовани оттаяьй объединене. Цхьан ханна шердаьд производствана кулгалдара ЭВМ база тІа лоархІам беча техниках пайда эцилга а.

СУРТА ТІА: шаровой краний цеха говзагІча токарехкарусельщикех цаІ вола комсомолец Виктор Черницев становка управлене пульт йолча ва; кийча я шаровой крана «пробка».

Э. КОТЛЯКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Идеологически къовсама фронташка

СОВЕТОЛОГИ — ПСИХОЛОГИЧЕСКИ ТІЕМА ГЕРЗ

Советологи — антисоветизма ший тайпара теори а хинна дІаэтта буржуазни обществоведене ше къаьстта лостам ба. 1985 шера гурахьа цун викалаш вІашагІкхетаргба шоай аргІанарча дунен халкъашта юкъерча конгрессе.

Гурахьа хургдолча къовсамий маІан, цу тайпарча кхыча гІулакхий а — реальни социализм тохкача малхбузехьарча «специалистий» семинарий, конференцей, коллоквиумий — санна, — аьлар АПН корреспондента Александр Сапсайна интервью луш КПСС ЦК Московски лакхерча партийни школа проректора философски Іилмай доктора Сергей Иванович Попова, — Малхбузе из гІулакх хьагойта гІерттача тайпара бакъдар лахеи социалистически обществе хула реальни процессаш кхетои гІертарца а доацаш, эггара хьалха — тІехьагІа антисоветски, антисоциалистически пропаганда курса ларде ювшаш йола пропагандистски тезисаш, аргументацеш, контраргументацеш кийчъярца да. Іилманна гаьна дола духхьала уж декхараш къоастадеш ба-кх тахан США, Европа мехкий, Израила, Японе, Австрале, Къулбехьарча Корея, кхы цхьайолча паччахьалкхений советологаш.

— Сенца дувзаденна да, хьона хетачох, советологи хьахилар а тІехьагІа малхбузен идеологе ше къаьстта лостам хинна из дІаэттар а?

Советологе институализаци хиннай Советий Іаьдал эттача хьалхарча шерашка. 1919 шера, масала, «Карл-Маркса хьехама зулам гучадаккха» лаьрхІа США президента Герберт Гувера рузкъах Стенфордски университете вІашагІъелла хиннай тІема, машара, революце Институт. Ше хьаккхелла чун цІи йола, Гуверовски институт хиннай, дунен тІа эггара хьалхарча болхлойи ахархойи паччахьалкхене социализм хьалъяра опыт Іомаярал дукхагІа из харцахьа яккхара говзал караерзаеш йолча советологически учрежденей система эггара хьалхарчарех цаІ.

Цхьабакъда, бІаьхийчар идеологе ше къаьстта лостам хинна советологи дІаэттай алхха дунен шоллагІа тІом чакхбаьнначул тІехьагІа. БІаьхийчар обществе доал деча классий тайп-тайпарча группай политически уІлай стереотипаш кийчъяр ц а, кхетама систематизаци ярца, хьашташ лорадарца дувзаденнача декхарашца цхьана, цунна тІадехкад шоаш къаьстта дола декхараш. Иштта, масала, «мовстагІчун лагерерча» гІулакхех даннеши информацин гульелга, реальни социализма толамий сий доздара тайп-тайпара пропагандистски мифаши харцдараши кийчдав санна дола. Советологаша хьинаре дакъа а лоацаш бола а баьб дІахо а хьо империализма дунен социализмана духьалара психологически тІом, Маркса, Энгельса, Ленина Іилман ларда тІара хьехам дІабоаржабара новкъарле е гІерташ. Советологаш гІерт дунен общественность Іехае, малхбузерча пропаганда органаша ца хаддаш доаржадеш дола харцдараш, къаьстта аьлча «сага паргІатонаши бокъонаши» лораяра бахьан увттадеш доаржадераш а кхыча мехкий чурча гІулакхаш т а юкъегІертарца дувзаденна цхьаккха хІама долаш дац, яхача хабарашца. Цу тайппара, антикоммунизма тешаме гІонча, бІаьхийчар реакционни политика псевдоІилман лард хинна дІаэттай советологи.

Советологий викалаш бар ший хана США конгресса 147 членаша — «кераша», республикански парте аьттехьарча ткъамах ког гІортолга а еш, «Низа тІарча машара тІехьара коалици» вІашагІъелларий пози ц и идейно кийчъяьраш а.

— ХІанз миштай Малхбузен советологически учрежденей система?

— Цунна юкъейоагІа формах академически лоархІа институташ, университетий ше къаьстта кафедраш, тайп-тайпара центраш. Масала, лакхе хьоахань, Рокфеллера фонда новкъосталца 1946 шера Колумбийски университете вІашагІъелла Гуверовски институт, 1948 шера Гарвардски университете болх бе йолаенна Эрсий институт, эрсий тохкамий Центр, хІаьта иштта Калифорнийски университетера славяноведене а Вашингтонски университетера Гаьнзра Малхбоалеи СССР-и йовзара а институташ, кхыяраш. США, масала, уж я 200 гаргга. ФРГ 70 совгІа «Малхбоалера Европа йовзара» («Остфоршунг») центраш я. Цу тайпара центраш и Англеи кхы цхьадолча мехкашкеи.

Ше къаьстта советологически изданеш а я араювлаш. Царна юкъе керттера моттиг дІалоац Вашингтоне арадувлача, бІаь совгІа мехкашка дІадодаш долча «Коммунизма проблемаш» яхача журнало. ФРГ малхбузенъевропейски тохкамашта хетадаь да «Остойропа» яха журнал. Советологий продукце йоккха моттиг дІалоац бІаьхийчар массови изданешка. Малхбузено еш йола антисоветски радиопропаганда низ бола поток хила йиш яцар советологически центраша хьинаре дакъа лоацаш ца хилча.

Цар балха эша рузкъа кходац. «Советски Союзах деш дола керда тохкамаш хьаллацара» США, масала, 1982 шера сентябре конгрессе законопроект чуеннай, 50 миллион доллар долаш ше къаьстта фонд вІашагІйоллар дехаш...

— Фу ала йиш я «идеяш телаш барех» шоайех — советологех? Цу бІаьхийчар общественно - политически дисциплина кадраш мичара корайоагІа?

— Малхбузехьа хьинаре кийчъю советологий кадраш. ХІаьта шерагара шерага лакх а лу уж кийчбелга. Белгалдаьккхача кхоачам ба, нагахьа санна 1960—1964 шерашка США университеташка, масала, 400 совгІача СССР проблемашта хетаьча докторски диссертацешта защита яь хиннаяле. 1964—1973 шерашка шиъи ахи эзар совгІача цу тайпарча диссертацешта защита яьлга.

Цунца цхьана белгалдоаккхаргда вай, дукхха советологаш, антикоммунизма тІа карьера а яь, административни оагІорахьа дикка лакхбеннилга. Дагалоацаргба вай тайп-тайпарча шерашка американски администраце бехктокхамерча балхашка хиннараш мукъане — Генри Киссинджер, Збигнев Бзежинский, Ричард Пайпс...

Советологий мугІараш хьинаре шерлу эмигрантий, даймохк хийцарий, ренегатий, тайп-тайпарча СССР е кхыдола социалистически мехкаш дита байдда дІаухарий чотах а, вешта аьлча, кхетамах, теша йиш йоацача идеологически «товарах» базар еш болча наькъа чотах. Цкъаза цар а «толамаш» доах советологе наькъа гІа. Масала, цхьа шу гаргга хьалха советски гражданаш хинна. Ташкенте баьха хьалха цІаккха Іилман балхаца гІулакх долаш хиланза а е хила лаьрхІа хІама доацаш а хинна (1978 шера Израиле дІабахалехь царех цаІ проектни институте инженер хиннав, шоллагІвар — телевизионни ателье механик хиннав) Ю. Бородовскийи, И. Клейни Нью-Йоркски Іилмай академе действительни членалла хержаб, советски Малхбоален специалисташ лаьрхІа.

Малхбузехьа дукха дувца а дувц, яз а ду Іилман даькъе советологи нийса хиларах. Хьона фу хет цох?

— «Іилман» тохкамаш деш советологаша де лерхІар — «социализма органически порокаши» «малхбузехьара дуне тІех хиларн» хьахьокхилга да. Из декхар кхоачашдара цар вІалла хьоаха ца деш дут Советски Союзе а кхыча социалистически мехкашка а дина мел дар геттара доккхий ду кхоачамбоацараш, социалистически вахар дукха довзаш йоацача аудиторе харцахьа кхеторгйолаш, из социальни строй дегаза яргІолаш харцдараш дувц реальни социализмах.

Советологе харцдараш, ше «Іомадеча» предметах ховшшехьа харцдараш дувцилга къайлакхухь советологаши, бІаьхийчар беррига Іилманхойи СССР истори а хІанзара вахар а кІезига ховш шоаш хиларо.

Вешта, укхазара гІулакх советологаш кІезига ховш хиларца хинна Іац (цхьадолча даькъе цунца дале а). Советологически лехамаш гІалат хилара бахьан — эггара хьалха цар классови тенденциозность лелаярца да. Цхьабола советологаш ба шоаш дувцари яздери бокъонца ховш, цхьабакъда, хІаьта а вІалла эхь ца хеташ гІожа харцахьдоах цар советски вахарера баьдараш.

(АПН).

БIАЬШЕРЕНАШКАРА ХЬАДОАГIА ОВЛАШ

ЮНЕСКО оалача дунен халкъашта юкъерча организаце соцамах укх шера дезду «Игора полках долча деша» 800 шу дизар.

«Игора полках дола дош» — 1185 шера апреле — мае Новгорода - Северскера аьла Святослава воI Игорь половцашта духьала лата вахарах дувцаш йола, къаьнарча эрсий литература сийлахь-йоккха произведени я. Игораца цхьана цига дакъа лоацаш хиннаб цун воша Трубчевскерен Курскерен аьла Всеволод а, Путивлера воI Владимир а, Рылскера вешин воI аьла Святослав Ольгович а. «Игора полках дола дош» яздаьд 1185—1187 шерашка. ХIанз а ховш дац цун автор малав. Цхьабакъда, моллагIа из вале а, цун автор дийшан, шийн ханара литература а багахбувцам а дика ховши саг хиннилга гуш да. Цунна гарга а хьамсара а хиннад деррига эрсий халкъа хьашташ. Игора эскар эшара цо бехке бу аьлий. Цо уж тIахьех шоайла вIаши довнаш делга сацийтара, эрсий лаьтта бахьан вIаши кхотабенна дIаоттара.

А. С. Пушкина чIоагIа лакха мах баьб цIи хезача къаьнарча эрсий литература памятника. «Игора полках долча деша» темаши образаши гойташ тIехьагIа кулг-кара даь йоазонаш а («Задонщина», кхыдараш) корадаьд XIX бIаьшерен 50-ча шерашка. Славяний истореца дувзаденна из «Дош» довзаш хиннаб К. Маркси Ф. Энгельси. Из боккха патриотически чулоацам болаш хиларах яздаьд К. Маркса ше Ф. Энгельсага яздаьча письмо тIа: «Цун керттера чулоацам — монгольски эскарий тIалатараш доладалалехьа эрсий аьлий вIашагIкхетара тIахьехар хиннад».

Советски хана дуккхача бовзаш болча Iилманхоша техкай «Деша» ца кхетош хинна моттигаш, XII бIаьшеренарча Киевски Руса исторически хьала оагIонаш. Укх тIехьарча ханналца поэма «Кхетош йоацача моттигех» цаI хиннай цун цхьа турпал — половцаша лаьца каравигачара вада Игора новкъостал даь вола Овлур малагIча къамах хиннав ца ховш хилар. Эггара хьалха а нийсагIа а цу литературни памятника турпал Овлур Кавказера (вайнахах) ваьнна хиларах яздаьд хIанз дийна воацача профессора Д. Д. Мальсагова. Тахханалца эггара тешавеш нийсагIа лоархIаши да Д. Д. Мальсагова цу турпалах яздаьр. Вайнаьха метташ кIоаргга тахкара ларда тIа чIоаггIа тешавеш цо хьагойт эрсий а къулбаседакавказски а халкъаштеи метташтеи юкъе гаьнна дIаяхача хана денз хьа чIоаггIа пайдане бувзамаш хиннилга. Цудухьа цецвала, тамаш е езаш дац къулбаседанавказски метташа, цу халкъий этнографе цу произведене цхьайола «кхетош йоаца моттигаш», къаьстта аьлча — цу тIа вувцача Iовлура цIи яшха новкъостал деш хилар.

«Игора полках долча деша» тIа аьла Игорь санна боккха лоархIам болча есара-пленника вада вIаштIехьдаьккха а половций ханаша шийн тайпанна, гаргарча наха таIазар дарах ца кхераш хьалхаваьнна цунца дIаваха а волча майрача турпала цIи Iовлур е Влур аьнна я, хIаьта летописа тIа — Лавор. Лавр аьнна а я.

Вайна лоархIаме да Iовлур (Влур, Лавор, Лавр) яхача дешай транскрипци нийсагIа цун авторо лур хургьа е летописа тIара яр хургьа къоастадар.

Тахан Iилмано бакъдеш да, цу произведене автор Игора полка тIемашка дакъа лоацаш хиннилга а цудухьа цун из иштта дикеи долча бесен дIаязде вIаштIехьдаьннилга а. Цо таро лу ше дакъа лоацаш, деррига бIаргагуш хиннача, дерригне

ИСТОРЕ ОАГIОНАШ

теш волча саго, аьла Игорь плен вигачара мукъаваьккхача сага цIи массарел нийсагIа дIаязъяьхургхиларах теша.

Боккъонца хила тарлуш да, половций тайпах воацашехьа, царех летописцо Iовлур дIалаьрхIа хилар, хIана аьлча, из половций тупе, цар хьалхленца гIулакх деш хиннав, цкъа-дале; шозлагIа-дале, половцаша дIалийца цар кара мел болча нахах а половцаш лоархIаш хиннаб эрсаша. Долчча беса аьлча, Iовлур хила тарлу Кавказера лоамаро, цун тайпах бола нах, половцаш тIакхоачаргбоацача лоам а бахаш. ТIаккха кхетаде йиш я Iовлур майра Игорь кIалхарваккха оттар а, юххьанца тешаш хиннавеце а, тIехьагIа цох тийша, цо яхачоа аьла раьза хилар а.

Къулбаседа Кавказера лоамаро моастагIий тупе хилар тамаш е езаш хIама дац, хIана аьлча, цу хана лоамарой хиннаб половцаш болча меттел, эрсий аьлий болча а гIулакх деш. Дагалаьцача кхоачам ба Андрей Боголюбске коа гIулакх деш хинна Ясын Анбал. Iовлур-лоамаро, нагахьа санна из вайнахах хиннавале, кхыметтел кераста ди болаш хинна хила а тарлу, хIана аьлча, цу хана вайнах баьхача цхьайолча моттигашка хетарах малхбоалерча славяний Iоткъамах, кераста ди баьржа хиннаб, вай эра VIII бIаьшере юкъера тIехъяьннача хана хIаьта а.

Нагахьа санна, Iовлура нана эрсе а хиннай, из ше кераста ди болаш а хиннав, яхаш академика В. П. Татищева яздер ларде ийцача, кхетаде йиш йолаш да вовзаш вола эрсий аьла кIалхарваккха Iовлура лархIар а, юххера цатешам дIабаьнна аьла цох тешар а. Цу хьакъехьа В. П. Татищева язду: «Российски летописашка цох (Iовларах — Ш. А.) Лавер, половецки чиновник хиннав, цун нана эрсе хиннай, Лавера вада новкъостал дарах аьлча, юххьанца цох тешаш хиннавац аьла, тIехьагIа говраш лелаечо а тысяцке а дог цIенеи денал долаш хилари шийга хьахайтача, цунца дIаваха раьза хиннав из. Эрсашта йовзаш йоаца, дIаала хала йола Iовлур яха цIи кераста динаца дикагIа тарлуча тайпара Лавер — Лавр аьнна летописцо дIаязъяь хила тарлуш лерхI советски тохкамхоша. ХIаьта «Игора полках долча деша» авторо шийна хьахозаш ма хиллара, цу ханарча эрсий йоазоно таралучох Iалаьмате нийса дIаязъяьй цун цIи Овлур, аьнна. Цо кхы цIаькха а бакъду «Деша» автор ше походе дакъа лоацаши полка гIулакхаш а турпалаш а бовзаши хинна хилар.

Вай дийцар бакъхилар хайтара къоастаде деза, половцаш хиннача оагIорахьарча малагIча халкъа хиннай Iовлур яхаш цIи, цу деша этимологи йовза еза. Из декхар Iалаьмате дика, тешавеш кхоачашдаьд вовзаш волча лингвиста, профессора Д. Д. Мальсагова. Цо хьахьекхад тахан а вайнаьха меттаца Iовлур яха дош а сага цIи а хилар, цу меттала мара цу деша этимологи йовза йиш ца хилар, иштта цу поэма авторо из цIи тамашийна нийса дIаязъяь хилар а. Шийн аргIанна иштта нийса из цIи дIаязъяь хиларо тешал ду «Деша» автор Руса къулбехьа - малхбоалерча даькъаца айхха бувзам болаши походе дакъа лоацаши хинна хилара.

Овлур (Iовлар, Iовлур, Iовларг) — из цIи укх тIехьарча ханналца чIоаггIа яржа хиннай вайнаха юкъе. Ховш да, Наьсарерча крепостаи Гамурзиево яхача юртан кхо километр гаьна Шолжа шувна йисте хIанз еха латта вIаштIаръяь гIала Iовлурга гIала оалаш хиннилга. Из гIала хьалъяьй лоамара эггара хьалхарчарца шаьрача моттиге баха Iобаьхкача наха — гIалгIаша. XIX бIаьшере дIайолаеннача юххье Iовлургах хьадаьнна да МальсаговгIар тайпах цхьа дакъа. Iовлурганаькъен оал хIанз а цу юрта бахача цхьаболча МальсаговгIарах.

Иштта ховш да, дуккхача халкъаша хьалха нахах хьайбай, оакхарий, кхыча хIамай цIераш техкаш хиннилга, цу деша шийн тайпара лоархIам а беш. Цунца дика йоашхалу Iовлур яха цIи а. Вайнаха хIанз а Iай баьча Iаьхаргах Iовлур оал.

«Игора полках долча деша» турпал — Iовлур малагIча къамах хиннав хар Iалаьмате боккха лоархIам болаш да Кавказа историна: цо хьагойт гаьнна хьалхарча хана денз хьа малхбоалехьарча славянаштеи кавказски халкъаштеи юкъе доттагIала бувзамаш хиннилга.

Академика В. П. Татищева белгалдоаккх, Iовлур кераста ди болаш а хиннав, цун нана эрсе а хиннай, яхаш. ТIаккха, Къулбаседа Кавказе оалаш ма хиллара, Iовлур — эрсий йиший — воI хиннав. ХIаьта ховш да тахан а нохчашеи гIалгIашеи наьна тайпа Iалаьмате деза лоархIилга. Цудухьа кхетадеш да шийн са дIаденна а наьна тайпах вола саг, вешта аьлча, наьнавоша, хьаштдале цун дина воша а, кIалхарваккха Iовлур кийча хилар.

Иштта ховш да, эрсий мехка Iовлура йоалаяь саг тысяцке Рагуила йоI хиннилга а, цо баь цун къонгаш Новгород-Северске вельможаш хиннилга а. Гучох, шийн гаргарча лоамашка цIа а ца воагIаш эрсий мехка висав Iовлур шийн дезалца цхьана.

Гучча тайпара «Овлур» яха цIи хьаллар, цун этимологи къоастор шин оагIорахьа лоархIаме да. Цкъа-дале, цо хьагойт малхбоалехьарча славяний Къулбаседа Кавказа шаьрача арарча даькъаца хинна ца Iеш, лоаман даькъаца а гаьнна хьалхарча хана денз бувзамаш хиннилга, шозлагIа-дале, цо бакъду «Игора полках долча деша» тIа бувца турпалаш боккъонца болаш хинна нах хилар.

Ш. АХМАДОВ,
исторически Iилмай кандидат.

ХАЛХАР— ЦУН ВАХАР

ДIадолалу ловзар. Сабаре, товш ва халхархо. Тайжа да цун болар.

...ЦIаьхха музыка мукъама юкъейоагIа кастаньеташ. Артиста дог ураоттаду цар. Цу сахьате бIарграш сийрдадоал цун, сихлу болар. Духьалъэттар экзотика а йоацаш, ше ма ярра йола Испани я. Из йовз бальни халхарий Ерригроссийски конкурса лауреата Исмаилов СаIида деш дола «Испански болеро» яха халхар бIаргадайча.

Кортамукъале, дунен хозне, безам бIаргабайт цо цыганий халхар, венгерски чардаш, аргентински танго, эрсий «Барыня» яха халхараш деча хана.

Бера хана денз халхарашца безам болаш хиннав СаIид. Дуккхача наха юкъеваьнна цо хьалхара баькха ког бар Грозненски педагогически института сцена тIа даь халхар. Укхаза—хургболча педагогашта—керттера специальность хьийха а ца Iеш, хореографи а Iомайора. Цу хана М. Ю. Лермонтова цIерагIча театрерча режиссерашта бIаргавайра из, йоккха талант йолаш ва из, аьлар. Специалисташ из городе Iийча бакъахьа ва, аьнна, хеташ бар, укхаза цо шийн говзал шаьръергйолаш. Цхьабакъда, СаIид юртаца дукхагIа безам болаш хилар. Шийн нийсархошта, юрта бахача кагирхошта халхараш Iомаде лаьрхIар цо.

Иштта Сунже нийсвелар из. СаIида дагалаттар хьаллоацаш, халхараш дезаш бола нах корабир цунна укхаза. ХIанз а, пхийтта шу даьнначул тIехьагIа а, дехкеваьннавац из тха районе ваха варах.

ЧIоагIа гIадбаха хьайицар из культура районни ЦIагIа методист-хореограф хургволаш. Ше хьалхаьчача хьалхарча деношка денз, ха ца йоаеш болх дIаболабир цо, вIашагIъеллар халхара кружок. Каст-каста хьажарашка дакъа лоацаш хулар.

1972 шера хиннача бальни халхарий республикански конкурсе дикагIвола халхархо а лаьрхIа, Ерригроссийски конкурсе хьожавир СаIид. Цигара лауреат а хинна цIавера зIамсаг.

Кхо шу даьлча шозлагIа а Россе лауреат хилар цох. Конкурс чаккхъяьлча а гостролашка волаш бутт баьккхар СаIида Москве.

Шозза-кхозза балха моттигаш хийцай С. Исмаилова, цхьабакъда, цIаккха хувцаргдоацаш цаI да — халхар. Из цун уйла, вахар да. Халхар мара дий из, селла чIоагIа дувца а теркам тIабахийта леладе дезаш а хIама дац из, цхьаболча наха оалаш хезад цунна. Серноводски юртбоахама техникуме болх беш, эрсий, вайнаьха халхарий ансамбль вIашагIъеллар цо. Кагирхой чIоагIа раьза болаш дакъа лоацаш бар керда номераш кийчъеча. Цхьабакъда, техникума директора К. П. Аристова цкъа цIимхара аьлар: «Укхаза хореографически училища яц, юртбоахама техникум я. Вайна эшаш яц художественни самодеятельность, концерт долча хана ши-кхо номер хьекхача тоъаргья». Кагирхоша дIадоладаь дика гIулакх хьаллаца дезача кулгалхочо иштта догъэккхийтар дешара а вахара а пайдане долча гIулакхах. Цул тIехьагIа укхазара СПТУ-1 вода С. Исмаилов.

Училища администраце дика тIаийцар къона специалист, культура ЦIен директор вир. ХIанз иттлагIа шу да из цу балха тIа вола. Творчески болх бе эшаш мел дар долаш я ДК. Тахан укхаза болх беш я халхара, драматически, вокальни, эстрадни, инструментальни кружокаш. ХIаьта цу кружокаша мишта болх бу хьаьокх царна тийннача дуккхача совгIаташа. Юртарча СПТУ художественни самодеятельноста II Ерригроссийски хьажаре дакъа лоацаш хиннача халхара коллективана профтехобразоване РСФСР Госкомитета II-ча степена диплом деннад.

НГIАССР профтехобразоване управлене, культура районни отдела дукха сийлен грамоташ тийннай С. Исмаилова кулгалдеча художественни самодеятельноста коллективана. Укхаза творчески болх бара халагIа дар. СПТУ деша багIа кагирхой, шу массаза дала дийша а баьнна, дIаух. Из бахьан долаш вIаштIехьадалац стабильни йола творчески коллектив вIашагIйолла. Цу гIулакха чIоагIа сагота ва СаIид.

С. Исмаилов санна бола специалисташ чIоагIа эшаш ба тха района. Дукха бац вай республике а цу тайпара говзанчаш.

Л. ЧАБАЕВ.

ФЕ ХИЛА

Массайтта ди хьалха Старопромысловски районе машиннаькъа переезде боккха наькъа хьовзам хилар.

Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управленена чуйоагIаш йолча гIишлон-механизацияра управлене К-700 яха трактор лехкаш хиннача В. Ш. Сиякуха Карпински курганера Алтайски улицагIа хьавоагIаш машиннаьнъа переезде товарни состава тIатехар ше лехкаш хинна трактор. Цига хиннача човнех из вала а велар, цунца хинна пассажир хала човнаш а яь больнице вихьар.

Из техкача гучадаьлар трактор лехкаш хинна В. Ш. Сиякуха массаза а къахьегамен производственни дисциплина телхаеш а, ше лелаеш йолча трактора во доал деш хилар а, лерал тIехъяьккхе сиха лоаллаш хиннай цу трактор. Амма, цун кулгалхоша из балха юстара а ваьккхавац, цул совнагIа из цу дийнахьа чIоагIа бехктокхамеча балха тIа а вахийтав. Старопромысловски районера Жигулевская яхача улица тIара Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управленена чуйоагIаш йолча спец СМУ-ра С-100 яха гусенични трактор йоккхача прицепаца хьайоалае, аьнна, вахийтав. Бакъда, цун маршрут хьалхаггIе а белгалъяькха хиннай. Индустриальни, Маяковске цIерагIча улицашка, Старопромысловски шоссе гIолла.

Цхьабакъда, В. Ш. Сиявуха ше хийца хиннай маршрут, из венав Карпински кургане гIолла дIа-юха лела къайла хиннача наькъа тIа гIолла. Переезда IотIаоттача новкъа ше воагIаш машиннаькъа состав яйнача трактористо лаьгIъе а юстара якхха а лаьрхIа хиннад ше лехка трактор, бакъда, телхача тормозаша духьале а яь кхы лаьгI ца луш ше ма йоаггIа сиха йоагIаш йола трактори цун прицепи тIакхийттай переездагIа тIехйоалача состава цхьан вагона. ЧIоагIа йохаяь хиннай трактор а цун прицеп а. Из да Нохч-ГIалгIай гIишлоплъяра управленена чуйоагIаш йолча гIишлон-механизаце управлене кулгалхоша лоаттабеш бола тIахьожам ледара хилари, наькъа араяьннача транспортага ужъ хьожаш ца хилари бахьан долаш нийсденна хатар.

ДIадахача кIирагIа 8—14 августе Нохч-ГIалгIай АССР наькъашка 23 авари хиннай, 4 саг вийнав, 27 сага тайптайпара човнаш яьй.

НГIАССР МВД ГАИ.

СУРТА ТIА: хатар хинначул тIехьагIа.

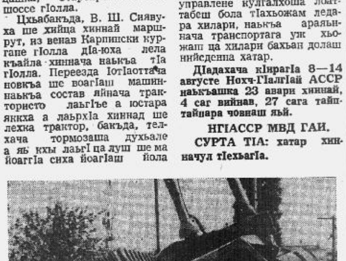

ХЬАМСАРА ЭЦАРХОЙ!

Дувла «Велотовары» яхача (центральни рынке) № 16/7 йолча тика тIа. Укхаза хIанз йохкаш я маIача наьха а кхалнаьха а наькъа йола велосипедаш, иштта укхаза йохкаш я камераш а тIехьа велошинаш.

Шо тхоай тика тIа дахкарга хьежаш да тхо!

«Промтовары» яха объединени.

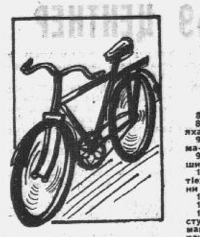

Деша дIайбу

АКАД. М. Д. МИЛЛИОНЩИКОВА ЦIЕРАГIЧА КЪАХЬЕГАМА ЦIЕЧА БАЙРАКХА ОРДЕН ЛЕЛАЕЧА ГРОЗНЕНСКИ МЕХКДАЬТТА ИНСТИТУТО

1985—1986 ДЕШАРА ШЕРА ДЕША БОАГIАРАШКАРА ДIАХО А ДОКУМЕНТАШ ХЬАИДУ

сайрийнарчен заочни факультеташка укх специальносташта:

мехкдаьттеи гази йоаллача моттигий геологии тахкари (заочни факультет):

пайданеча оакхалий моттигаш лахарен тахкареи геофизически методаш (заочни факультет);

мехкдаьттеи гази йоаллача моттигех пайда эцара технологии комплексни механизации (заочни факультет);

мехкдаьттаи газовии промыслай машинаши оборудовании (сайрийнареи заочнии факультеташ);

химически производствай машинаши аппараташи (сайрийнара факультет);

лоаман балхий электрификации автоматизации (сайрийнареи заочнии факультеташ);

химико-технологически процессий автоматизации комплексни механизации (сайрийнара факультет);

мехкдаьттеи гази чакхъяхара химически технологи (сайрийнара факультет);

керттерча органическии мехкдаьттахимическии синтеза технологи (сайрийнара факультет);

промышленнии гражданскии гIирсаш хьалдар (сайрийнареи заочнии факультеташ);

йIовхали гази Iалашъяр а вентиляци а (сайрийнара факультет);

мехкдаьттаи газовии промышленноста экономикеи организации (сайрийнареи заочнии факультеташ).

Деша хьаэцара хиланза даргдоацача документий перечени условеши 1985 шера СССР лакхерча дешара заведенешка деша дIачуэцара Правилашка хьежжа я.

ДIачуэцача комиссе 31 августе кхаччалца хIара денна болх бу, кIиранденошкара дIаиккхача, 13 сахьат даьлча денз 19 сахьат даллалца (шоатта дийнахьа — 13 сахьат даьлча денз 16 сахьат даллалца). Справкаш укх телефонегIа тел.: 2-16-15, 9-36-1-26.

Института адрес: 364902, ГСП-2, Револоце проспект, 21. Грозненски мехкдаьтта институт, дIачуэца комисси.

ДУВЛА ТХА ТИКА ТIА!

ШОАНА, ХЬАМСАРА ЭЦАРХОЙ!

1985 шера 20—24 августе В. И. Ленина проспектах, 104 уллача «Орбита» яхача тика-салоно «Радиотехника» яхача Рижски производственни объединенеца цхьана чакхйоаккх шеррача ассортиментах радиокомплексаш йохкара выставка.

Йохкаш хургьа радиокомплексаш — «Радиотехника К-101» — мах 1055 сом, «Радиотехника КР-101» —мах 735 сом, «Радиотехника КЭ-101»— мах 515 сом, «Мелодия 104» радиолаш, «Мелодия 103» электрофонаш, «Радиотехника 001, 101» электропроигрывателаш, «Селга 309, 405» радиоприемникаш «10АС 316-С30» акустически системаш, С70 акустически системах йола «Радиотехника 101» яха усилителаш, «Радиотехника 101» яха ерригa волнаш йола тюнер — мах 220 сом.

Тешама йола ха 18 беттага кхоачаш йIаьхъю У-101 усилителашта, Т-101 тюнерашта, МП-201 магнитофонни приставкашта, ЭП-101 электропроигрывателашта, С30 акустически системашта.

Лакхе йийца радиоаппаратура тIера куц тоадаь, йоккхий технически таронаш йолаш, дика, тешаме техника я.

Эца шоашта хьаштдола радиоаппаратура. Дехкедаргдац шо.

ХОАТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грознеи морхаш кIезига йолаш, йийкха, екъа хургья. Малхбоалехьара секунда 3 — 8 метр сиха мух хьекхаргба. Фегара температура республике гIолла 30 — 35 градуси Грозне 33 — 35 градуси йIовхал йолаш ха латта тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

20 АВГУСТ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Школьни шераш» яхача ансамбля концерт.
9.20 — «Вахара сердал». Iилма-довзийттара фильм.
9.50 — Раджастана халхараш иллеши (Инди).
10.20 — «Сона хов колдашта тIехкхувсавала». Художественни телефильм. 5-гIа сери.
11.10 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — Мехка телевизионни студей документальни фильмаш: «Влас Егоровичи цун говраши» (Иркутск), «Чирчик» (Ташкент).
15.30 — «Маяковский — вайца».
16.25 — «Кердадараш».
16.30 — А. Меликов. № 2 йола симфони.
17.00 — УССР юрта боахама заслуженни болхлочунца Н. Н. Добровольскеца школьникаш вIашагIкхетар.
17.40 — «Буратино выставка».
18.10 — Грузински ССР халкъа артистка Э. Вирсаладзе концерт (фортепьяно).
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Илли оал СССР халкъа артистка Е. Образцовас.
19.30 — «Вай беш».
20.00 — «Кердадараш».
20.05 — «Сона хов колдашта техкхувсавала» яхача художественни телевизионни фильма премьера. 6-гIа сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Аркади Райкинаца вIашагIкхетар». Телефильм.
22.40 — Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйренара гимнастика.
8.20 — «Мича гIоргва из?». Художественни фильм.
9.50 — «Гургал».
10.20 — «...Боккъонца йола тайпанцIи ховш яц». Документальни фильма премьера.
10.40 — «Iилмеи вахари».
11.10 — Фильм — бераштa. «Мегаргболчар путешестви», 1-гIа сери.
12.15 — «Шахматни школа».
12.45 — Мультфильм. «Собарде Iа!», 11-гIа выпус.
12.55 — Французски мотт. Хьеха 2-гIа шу.
13.25 — Красноярски телевидене студе программа.
14.15 — «Алексей Кривченко». Фильм-концерт.
15.15 — «Кердадараш».
15.10 — Граждански оборонах. «Нах лорабарах». Iилма-довзийтари фильм.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени» (нохчий меттала).
18.15 — Киножурнал.
18.25 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
18.45 — «Атеистически темех» (нохчий меттала).
19.00 — Фильм-реклама.
19.05 — «Художника мастерске». М. Полонкоев.
19.25 — «Заманхо» (гIалгIай меттала).
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
21.00 — «Ха».
21.35 — СССР халкъа халхара Паччахьалкхен академически ансамбла концерт.
22.30 — «Кердадараш».

21 АВГУСТ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — Мультфильмаш. «Сабарде Iа!». 12-гIеи, 13-гIеи выпускаш.
8.55 — «Даймехка, мукъамаш». Киевера передача.
9.25 — «Путешественникий клуб».
10.25 — «Сона хов колдашта тIехкхувсавала». Художественни телефильм. 6-гIа сери.
11.15 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Пятилетка — хIаране гIулакх». Документальни фильмаш: «Эксперимент», «Лехамаши проблемаши» (Минск), «Хьалха болхараш» (Грозный, Орджоникидзе).
15.30 — «Миорица» яхача молдавски халхарей музыкаи ансамбла концерт.
16.00 — «ТIема берал». В. Пановай произведенеех.
16.55 — Илли оал СССР халкъа артиста В. Климова (чIондарг).
17.25 — «Массанешта йола стадион».
17.55 — «Эрсий кIа» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Мультфильмаш: «Хьун наькъа таках», «ТIехкьара пхьагал», «Моаршал хьона, Iалам!».
19.30 — «Дунеи кагирхойи».
20.05 — «Кердадараш».
20.10 — «Сона хов колдашта тIехкхувсавала» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 7-гIа сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Джазови панорама».
22.30 — «Тахан дунен тIа».
22.45 — «БIаьшеренех кхетар». Реставрационни документальни фильма премьера.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.20 — Илли оал РСФСР заслуженни артистка Т. Вольскаяс (домра).
8.40 — «Адрес ховш да». Документальни телефильм.
9.10 — «Сакъердама сурташ».
9.55 — Илли оал Римма Ибрагимовас. Казанера передача.
10.20 — Хьа ленински библиотека. В. И. Ленин. «Советски Iаьдала аргIанара декхараш».
10.50 — Документальни телефильмаш: «Iалама памятникаш», «Лорае еза парк».
11.10 — «ЦIе седкъа» яхача Советски ансамбла концерт.
11.35 — Фильм — бераштa «Мегаргболчар путешестви», 2-гIа сери.
12.40 — Немций мотт. Хьеха 2-гIа шу.
13.10 — «Велакъажар» яхача берий хореографически ансамбла выступлени. Свердловск.
13.35 — «Дезали школеи». Тележурнал.
14.05 — «ХIанзара советски театр».
15.20 — «Кердадараш».
16.35 — «Тибетски медицина къайле», «Здравохранера метерологи». Iилма - довзийтара фильмаш.
17.15 — «Могашле».
17.45 — «Заманца гIа боахаш». Поэт А. Хамхоев (гIалгIай меттала).
18.10 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
18.30 — Футболах йола СССР чемпионат. «Жальгирис» — «Днепр». Вильнюсера передача.
20.20 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.30 — «Письмона тIехьашка — саг» (гIалгIай меттала).
21.00 — «Ха».
21.35 — «Со доазон йисте гIулакх деш ва». Художественни фильм.
22.55 — «Кердадараш».

РАДИО

20 АВГУСТ

7.20 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
7.25 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
7.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» яхача республикански газетий обзор.
8.23 — «Сердало» яхача республикански газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.36 — Назрановский района «Маяк» яхача совхоза механизатора Вузуртановна дола ашарий радиооткрытка (гIалгIай меттала).
9.25 — КПСС XXVII-ча съезда накъадолхаш! «Хоадам болаш боахама доал дар» (нохчий меттала).
9.30 — «Къона вай заманхо» (гIалгIай меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам (эрсий меттала).
16.01 — Миллионий ленински университет! «Социализма хьалашиа социальни нийсхон принцип кхоачашъяр». Беседа (гIалгIай меттала).
16.16 — «Парторганизацешкара отчеташи хоржамаши» (эрсий меттала).
16.31 — Юрта боахама къахьегамхошта дола концерт (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — «Юртара вахар» (эрсий меттала).

21 АВГУСТ

7.20 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
7.25 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
7.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» яхача республикански газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» яхача республикански газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.36 — Концерт (нохчий меттала).
11.15 — «Хьалхалаттараш». Корреспонденци (гIалгIай меттала).
11.30 — «Литературни Нохч-ГIалгIайче» (гIалгIай меттала).
15.15 — «ЦхьоагIо йола» (эрсий меттала).
15.35 — «Социалистически яха дневник» (эрсий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам (эрсий меттала).
16.01 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (гIалгIай меттала).
16.15 — «Советски хьисапера вахар» (эрсий меттала).
16.35 — «Юртабоахама знаней радиошкола». «Чеченнингушвино» объединене хьалхарча заместитела Марнова беседа (эрсий меттала).
16.45 — «Машар беза деррига тIема духьалара низаш кхотадалар — тIом ца хилийтара лоархIаме фактор я». Беседа (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — «Доакъараш нийчдара — хаддаиза тернам» (нохчий меттала).

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместтела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; письмой — 2-85-64, корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора—2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05234. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3817.